

**Màster Universitari en Professora d'Educació Secundària
Obligatòria i Batxillerat, Formació Professional i
Ensenyament d'Idiomes**

Especialitat de Llengua i Literatura Catalana

TREBALL FINAL DE MÀSTER

Passeig per la poesia catalana de postguerra.
Proposta d'unitat didàctica per a l'assignatura
de valencià en 4t d'ESO

Maria del Mar Rotger Vicent

Tutor: Adolf Piquer

Castelló de la Plana, juliol de 2020

RESUM

Aquest treball final de Màster s'adscriu a la modalitat 6: Materials didàctics, dins de la tipologia de TFM proposats enguany. Consisteix en una proposta d'unitat didàctica per a quart curs de l'ESO dins de l'assignatura Valencià: Llengua i literatura.

L'objectiu de la unitat és doble. D'una banda, presentar la poesia catalana de postguerra en el seu context històric, sociopolític i cultural, per mitjà d'una selecció dels principals autors i textos. Es recordarà als alumnes que el franquisme va perseguir la llengua i la cultura catalanes de múltiples maneres. A partir dels trets generacionals, es mostrarà la periodització de la postguerra en dues etapes, de la resistència dels anys quaranta i cinquanta als inicis de la recuperació, durant els anys seixanta.

L'objectiu segon de la unitat és induir la producció textual oral i escrita. Es pretén que l'alumne assumisca un paper actiu en el procés d'aprenentatge, per mitjà de metodologies pròpies d'un enfocament globalitzat. La premissa és que aquest aprenentatge resulta significatiu per a l'alumne, ja que es vincula al seu context vital, amb experiències personals identificables i aplicables a situacions de la vida quotidiana. Això es posa de manifest en l'activitat final que es proposa: l'elaboració d'un *videoclip* sobre una cançó original, que els alumnes han de crear amb les característiques de la poesia de postguerra i els recursos estudiats. D'altra banda, es tracta d'una proposta de caràcter transversal, susceptible d'integrar-se en un projecte educatiu més ampli, en col·laboració amb altres departaments docents.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ.....	4
2. MARC TEÒRIC.....	6
2.1. L'enfocament didàctic constructivista.....	6
2.2. L'enfocament comunicatiu per a l'ensenyament de llengües.....	7
2.3. El Marc Europeu de Referència Lingüística, MECRL.....	8
3. UNITAT DIDÀCTICA.....	11
3.1. Justificació.....	11
3.2. Context de la poesia de postguerra.....	12
3.3. Objectius generals de l'ESO.....	21
3.4. Objectius específics de la unitat.....	22
3.5. Competències.....	23
3.6. Continguts.....	24
3.7. Metodologia.....	27
3.8. Programació de les activitats.....	29
3.9. Mesures d'atenció a la diversitat.....	44
3.10. Avaluació.....	44
4. CONCLUSIONS.....	46
5. BIBLIOGRAFIA.....	49
6. ANNEXOS	

1. INTRODUCCIÓ

La següent proposta presenta una unitat didàctica per a treballar els continguts curriculars de l'assignatura *Valencià: Llengua i Literatura* relatius a l'etapa de 4t curs de l'ESO, relacionats principalment amb la poesia de postguerra i els recursos literaris inherents a aquest gènere.

L'elecció d'aquest tema és deguda a la seua amplitud i capacitat d'integrar altres continguts relacionats amb aquest gènere literari en un projecte final, alhora que ofereix la possibilitat de relacionar-lo amb el context actual en què vivim, un moment en què sembla que tornen a aflorar certs comportaments antidemocràtics.

La unitat té com finalitat que els alumnes treballen tant els continguts relacionats amb la poesia de postguerra com la producció textual i la correcció normativa. La unitat culmina amb una proposta de creació d'un videoclip a partir d'un poema original musicat. L'activitat pretén que l'alumne es pose en situació i adapte les característiques de la poesia catalana de postguerra al món actual. Per tal d'aconseguir-ho, l'alumne ha de desenvolupar, d'una banda, les competències lingüístiques d'expressió oral i escrita i, d'una altra, ha d'exercitar-se en la competència digital adequada. D'aquesta manera, hauran de mostrar l'adquisició i la posada en pràctica de tots els coneixements adquirits relatius als continguts curriculars específics, a més de fomentar el desenvolupament d'un esperit crític en demostrar la capacitat de reflexionar sobre temes d'actualitat, així com afavorir les relacions interpersonals, gràcies al treball per equips en què es fomentarà el respecte, la responsabilitat i la inclusió. La proposta estarà integrada en la programació corresponent a la tercera avaluació i s'ha dissenyat perquè tinga una duració aproximada de mes i mig amb 3 sessions per setmana, és a dir, 15 sessions de 50 minuts cadascuna. Per al seu bon funcionament, està dissenyada per a una classe de 24 alumnes, d'edats compreses entre els 15 i els 17 anys, ja que pot haver-hi algun repetidor.

L'estructura del treball consta de tres capítols. En el primer s'explica el marc teòric en el qual està inserit aquest projecte, amb una breu descripció de les teories educatives que serveixen com a base per al desenvolupament de la unitat. En el segon capítol es donen les dades necessàries sobre el context històric, amb els continguts d'història social, cultural, literària i sociolingüística que els alumnes han de treballar al llarg de la unitat. Finalment, el capítol tercer desenvolupa la unitat didàctica en si, amb tots els elements que la integren. És a dir, amb una justificació més detallada de la proposta, els objectius generals i específics, la

metodologia docent proposada, els continguts, les activitats seqüenciades, el cronograma, els procediments d'avaluació i fins i tot les mesures d'atenció a la diversitat curricular.

2. MARC TEÒRIC

2.1 L'enfocament didàctic constructivista

L'enfocament didàctic que es proposa al llarg del treball es basa en un model d'ensenyança – aprenentatge que pren com a referència els models teòrics cognitivistes – constructivistes és a dir, models en els quals és el subjecte actiu qui ha de construir el nou coneixement a partir dels seus coneixements previs, per tal d'assolir un aprenentatge significatiu. Aquest es fonamenta en la idea de que els nous coneixements s'estableixen a partir de coneixements previs, gràcies a les connexions mentals que el subjecte fa al intentar relacionar-los i comprendre'ls per tal d'assolir un aprenentatge significatiu. Per això, al llarg d'aquesta seqüència s'apel·larà contínuament a aquests coneixements previs per fiançar els nous.

Per a la definició d'aquest enfocament didàctic, s'han tingut en compte els següents models teòrics constructivistes provinents de l'última etapa de Mayer, és a dir "l'aprenentatge com a construcció de significats" (Mayer, 1992), a través de Bravo y Guzmán (2011).

Aquests autors es basen en les teories de Jerome Bruner, per a qui el procés d'aprenentatge ha de tenir lloc a través del descobriment, és a dir, inductivament. El professor ha d'ajudar en el desenvolupament de l'individu per incorporar-lo a la societat i així destaca la tasca social que té l'educació. També remarca la idea d'establir ponts entre l'aprenentatge i el pensament, de manera que l'alumne no emmagatzeme la informació únicament, sinó que siga capaç de connectar-la amb allò que ha après. Per tant, el procediment d'actuació del professor ha de ser inductiu, és a dir, haurà de guiar l'alumne perquè aquest vaja del més pròxim a allò més general i llunyà, d'allò particular a allò més general.

També s'ha tingut present la teoria de l'aprenentatge significatiu d'Asubel, que considera que l'aprenentatge ha de produir-se a través de la recepció, deductivament. L'alumne relaciona la nova informació amb els coneixements previs que ja té emmagatzemats en la seua estructura cognitiva i que aquest aprenentatge anirà d'allò més general fins allò més particular.

És així que al llarg de la proposta unitat didàctica s'utilitzen ambdues tècniques, ja que en alguns casos serà de més utilitat anar d'allò més general a allò més particular o al contrari, però sempre tenint en compte l'individu com subjecte actiu de l'aprenentatge.

2.2 L'enfocament comunicatiu per a l'ensenyament de llengües

Dins de l'assignatura Valencià llengua i literatura, trobem dues finalitats relacionades, la primera, la finalitat de l'educació literària, és a dir, aquella que pretén que els alumnes desenvolupen una sèrie d'habilitats i destreses necessàries per llegir de manera competent els textos literaris més rellevants de la nostra cultura, mitjançant la interpretació de les conviccions pròpies de l'ús literari de la llengua i les seues relacions amb el context. En segon lloc, trobem la finalitat de la educació lingüística que suposa el desenvolupament de la capacitat per utilitzar la llengua en les diferents esferes de l'activitat social, mitjançant el coneixement de les normes i principis socials que regeixen els intercanvis lingüístics, les formes convencionals que presenten els textos en la nostra cultura i dels processos de cohesió i les regles lèxico-sintàctiques que permeten la construcció d'enunciats correctes i acceptables que alhora respecten les normes ortogràfiques. O com diu Rodríguez Gonzalo "que parlen bé, escriuen bé, sàpiguen escoltar i interpretar, que sàpiguen dialogar". (Rodríguez, 2011, p. 41).

I és així que es planteja l'ensenyament d'aquesta assignatura sota un enfocament comunicatiu que pugui oferir la possibilitat de relacionar els continguts lingüístics amb els literaris al llarg d'aquesta unitat didàctica mitjançant la interpretació i producció de textos tant orals com escrits de distints àmbits d'ús i en contextos diferents.

L'enfocament comunicatiu, que es basa en la idea que la llengua no és un simple objecte de coneixement, sinó que sobretot és un instrument per a la comunicació. Aquest plantejament sorgeix als anys 70, de la mà d'alguns lingüistes britànics com C.Candlin i H.Widdowson, entre altres. (Lomas, 2014). Aquests autors diuen que la comunicació no és tan sols un producte, sinó que és un procés que té una finalitat concreta, entre uns interlocutors concrets i en una situació concreta; i per això els aprenents no sols han de conèixer el vocabulari, certes regles, etc., sinó que han de ser capaços d'utilitzar aquests coneixements en situacions reals d'interacció lingüística on els interlocutors han de crear un sentit als seus intercanvis verbals. Amb aquest nou plantejament, aprendre llengua, significa aprendre a usar-la, a comunicar-se o comunicar-se millor en situacions més complexes i la

gramàtica i el lèxic passen a ser els mitjans tècnics per a assolir aquest propòsit. Així doncs, és important fer una distinció entre el coneixement i l'ús de la llengua així com de l'aprenentatge de cada vessant, el competencial i l'interactiu.

Per tant, en aquest context, s'ha de diferenciar entre competència lingüística, comunicativa i pragmàtica. La competència lingüística fa referència a la capacitat de l'individu per a produir textos fent ús dels recursos que té a partir d'unes regles lingüístiques interioritzades. Està lligada per tant al grau d'instrucció. Mentre que la competència pragmàtica, lligada a la sociolingüística, suposa ajustar allò que es diu a les circumstàncies i als interlocutors és a dir, la capacitat d'adequació al context comunicatiu i la capacitat de variar de registres. I finalment la competència comunicativa, que recull la competència gramatical, la sociolingüística, la discursiva, que és la capacitat per produir i interpretar textos correctament i finalment l'estratègica, habilitat per fer ús d'estratègies verbals i no verbals per fer més efectiva la comunicació.

Per tant, al llarg de la unitat es pretén que els alumnes desenvolupen aquestes competències, mitjançant diverses activitats de producció i d'interpretació.

2.3 El Marc Europeu de Referència lingüística, MECRL

A part del que s'ha esmentat abans, l'assignatura de Valencià: Llengua i literatura està inclosa al currículum de l'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat (Ministeri d'Educació, 2015) que ja de per sí, està integrat en el Marc Europeu Comú de Referència per a les Llengües, MECRL, el qual "proporciona unes bases comunes per a l'elaboració de programes de llengua, orientacions curriculars, exàmens, llibres de text, etc. a tot Europa", es a dir, descriu el que han d'aprendre els alumnes d'una determinada llengua per utilitzar-la i els coneixements i habilitats necessàries per fer-ho amb efectivitat.

El MECRL proposa un enfocament per competències. S'entén competència com la "capacitat per a respondre a demandes complexes i portar a termini diverses tasques de manera adequada". La competència "suposa una combinació de habilitats pràctiques, coneixements, motivació, valors ètics, actituds, emocions i altres components socials i de comportaments que es mobilitzen conjuntament per assolir una acció eficaç". Aquest tipus d'enfocament es caracteritza per la seua transversalitat, dinamisme i caràcter integral. L'adquisició de competències es reflecteix en un procés de desenvolupament en què l'individu assoleix majors nivells d'acompliment i ús d'aquestes. Com aquest "saber fer" s'ha

d'aplicar en diversos contextos, acadèmics, socials i professionals, el procés ensenyança-aprenentatge s'ha d'abordar des de totes les àrees de coneixement, tant en àmbits formals com els no formals i informals.

El Sistema Educatiu Espanyol dictamina que, per tal d'assolir les habilitats necessàries per fer un ús efectiu de la llengua, s'han de treballar una sèrie de competències, que al currículum de l'ESO es desglossen de la manera següent:

- *Competència de la Comunicació Lingüística, CCL*
- *Competència Matemàtica i competències bàsiques en Ciència i Tecnologia, CMCT*
- *Competència Digital, CD*
- *Competència Aprendre a Aprendre, CPAA*
- *Competències socials i cíviques, CSC*
- *Sentit de la iniciativa i esperit emprenedor, SIE*
- *Consciència i Expressions Culturals, CEC*

A més a més, l'organització dels elements curriculars, es basa en el principi metodològic del tractament integrat de llengües, TIL, que respon “ a la concepció plurilingüe del sistema educatiu valencià, en què conviuen dos llengües cooficials, amb almenys una llengua estrangera, i totes són al mateix temps objecte i instrument d'aprenentatge”.

Finalment, recollint tot l'anterior, tota la unitat didàctica que després presentem adopta l'enfocament globalitzador de què parlen Casanova i Duran (2008). Aquest fa referència a la manera com el professor organitza les seqüències d'activitats didàctiques, per tal d'afavorir la construcció del nou coneixement i aplicar-lo així a nous contextos. És per tant, tasca del docent fer de guia perquè els alumnes puguem establir les connexions entre les diverses àrees de coneixement.

Per tant, aquest projecte està dins de l'enfocament globalitzador, en què el professor adopta el paper de facilitador del coneixement gràcies a l'apel·lació de coneixements previs i experiències properes de la realitat dels alumnes, a l'organització d'activitats i l'elaboració de materials conforme als interessos d'aquests últims. Perquè aquest tipus d'aprenentatge funcione és molt important la comunicació entre professor i alumnes, a fi que l'intercanvi d'idees, opinions, dubtes facilite al professor la detecció de quins coneixements previs són necessaris en l'alumne per a adquirir-ne de nous. En aquesta avaluació diagnòstica, el professor ha de ser conscient de la necessitat de contextualitzar i donar sentit a aquests nous continguts mitjançant l'apel·lació a experiències properes i conegudes pels alumnes i fer que els alumnes posen en marxa tots els seus mecanismes d'adquisició de

l'aprenentatge, com són les seues capacitats, habilitats i estratègies. S'ha de dir que els coneixements previs són construccions personals que l'alumne ha elaborat d'una manera més o menys espontània, gràcies a les seues experiències personals.

Si tenim en compte l'enorme rellevància del context sociocultural d'aprenentatge, hem de considerar en tot moment que avui aprendre, treballar o relacionar-se personalment implica fer ús dels recursos tecnològics digitalitzats, ja que, en les societats avançades postindustrials, les TIC són molt més que tecnologies de la informació i la comunicació. Són extensions sensorials de la consciència individual, elements constitutius dels individus, que poden avançar cap a una mena de comunitat solidària, amb una "consciència distribuïda", o tendir cap a l'aïllament individualista. Òbviament, l'esperit de la unitat didàctica que suggerim va en la primera direcció. I, com ja hem avançat, es treballarà activament amb les TIC, que l'alumne haurà d'aprendre a utilitzar d'una manera autònoma i crítica, gràcies al guiatge i les instruccions del docent.

3. UNITAT DIDÀCTICA: PASSEIG PER LA POESIA DE POSTGUERRA

3.1 Justificació

La següent unitat didàctica va dirigida a l'alumnat de quart curs de l'ESO, el nucli de continguts majoritàriament desenvolupat al llarg de la unitat didàctica, però no de manera exclusiva i d'acord amb el currículum vigent pertany al bloc de literatura. El progrés en el desenvolupament de la competència literària requereix consolidar l'hàbit de lectura, aprofundir en el coneixement de les convencions de la tradició literària, ampliar els sabers relatius al context cultural, ideològic o lingüístic en el qual s'han produïts els texts, i saber aplicar aquest coneixements a l'anàlisi, interpretació i producció de texts tant orals com escrits.

La unitat "Passeig per la poesia de postguerra", com el seu nom indica, gira al voltant de la literatura de postguerra, concretament de la poesia. No obstant això, s'hi tracten altres àrees relacionades com són els recursos lingüístics que empra la poesia o els formats que adquireix aquesta. La seqüència d'activitats didàctiques finalitza en un projecte grupal, que té com objectiu avaluar el nivell de consecució dels objectius plantejat a través de la realització del videoclip d'una cançó que ha de recollir les característiques de la poesia de postguerra adaptades al món actual.

Per a la realització d'aquesta, com ja s'ha comentat, calen 15 sessions d'uns 50', que es poden distribuir en 5/6 setmanes. La proposta inclou set activitats diferents i un projecte final. Encetem la proposta amb una avaluació inicial per tal d'avaluar els coneixements previs de l'alumnat. Després planifiquem l'exposició dels continguts historicoreferencials del tema i la resta d'activitats en què s'estructura la unitat, sempre aprofundint en els continguts conceptuals i procedimentals. Les activitats inclouen tasques d'investigació, planificació, producció i exposició. S'hi treballa la creativitat, l'ús de la llengua oral i escrita, així com la resta de competències que recull el currículum, en tasques individuals i grupals.

Amb aquesta unitat didàctica es pretén que els alumnes coneguen el context de la poesia de postguerra, els seus autors i característiques principals a través d'un projecte actual, que els permet posar en pràctica allò que han après i adonar-se com els mateixos tòpics i preocupacions d'aquests poetes perduren en el temps i es poden contemplar en la societat actual.

A través d'aquesta proposta sobre la poesia de postguerra s'intenta apropar la pràctica poètica als alumnes com a vehicle per expressar sentiments i emocions, i alhora com a mecanisme de protesta social davant les situacions d'injustícia i els abusos flagrants dels poderosos. En aquest sentit, la unitat vincula els continguts nociònals o referencials, la història d'un temps passat, però més pròxim del que sembla, amb les destreses textuais i el foment de les actituds crítiques i de reivindicació proactiva. És per això que s'utilitzen les cançons, ja que els alumnes estan més familiaritzats amb aquestes, per acostar-los a la història recent. L'acostament al passat com a espill del present culmina amb l'activitat final, que consisteix en la creació d'un poema original, compost per ells en grup, que hauran de musicar i enregistrar en forma de videoclip, amb alguna de les aplicacions d'ús domèstic a l'abast. Aquesta és una via d'aprenentatge formatiu perquè els alumnes troben sentit a allò que aprenen i puguen integrar aquest aprenentatge significatiu en el seu horitzó vital. Al cap i a la fi, tractem d'acostar-los, dades, reflexions i conceptes històrics nous, d'una manera senzilla i pròxima a la seua experiència i ajustada a les seues motivacions o a allò que els interessa.

3.2 Context de la poesia de postguerra

El següent epígraf recull algunes anotacions sobre el context històric i literari en què es situa la poesia de postguerra i que serveix com a marc per a preparar el material didàctic emprat en la unitat. La major part de la informació s'ha extret del llibre de CARBÓ, F/ SIMBOR, V. *La recuperació literària en la postguerra valenciana (1939-1972)*, Institut universitari de filologia valenciana, Publicacions de l'Albaida de Montserrat, València/Barcelona, 1993. No obstant això, es poden tenir en compte tant les visions d'altres especialistes en la història de la literatura catalana de postguerra, bé en l'àmbit general com Joaquim Molas o Jordi Castellanos, entre altres, bé en l'específicament valencià, amb els treballs sobre l'ambient literari sota el franquisme de Santi Cortés o Josep Ballester entre d'altres. També s'han tingut en consideració els treballs que han plantejat l'explotació didàctica d'alguns referents clau de la poesia valenciana de postguerra, i en particular del poeta, Vicent Andrés Estellés amb els treballs d'Aina Monferrer, en especial (Monferrer 2014) i (2019).

Val a dir que en l'apartat següent resumim a grans trets la informació relativa a la història cultural, sociolingüística i literària de la postguerra franquista. Aquest apartat és

per tant, material d'ús exclusiu del professor, qui ha de transmetre el seu contingut d'una manera simplificada i adaptada a les característiques del grup per fer-los accessibles a l'alumnat. Per tant, no es pretén en absolut que l'alumne haja de retenir tots aquests continguts, es tracta només de transmetre la idea que els drets i llibertats de què gaudim al present, encara que insuficients, han estat fruit d'una llarga lluita, que res no s'ha concedit de manera gratuïta i que els temps històrics, fins a cert punt, són reversibles. Insistim, per tant, en el fet que la proposta didàctica conjumina informació referencial, treball de producció textual i treball sobre actituds i valors de tolerància i respecte envers la diversitat.

3.2.1 Introducció

La guerra civil espanyola finalitzava l'1 d'abril de 1939 amb la victòria franquista i la posterior instauració d'una dictadura que suposà la fi de la democràcia amb l'abolició dels partits polítics, la imposició del castellà com única llengua d'ús públic i oficial a més d'una dura repressió contra aquelles persones amb idees contràries al nou règim establert.

Els objectius de la dictadura eren el control social i polític, per mitjà de la repressió, la depuració dels contraris, la censura i l'emmordassament de l'opinió pública, l'explotació de classe i la uniformització ideològica, cultural i lingüística i per tant, altres realitats culturals i polítiques com la catalana, la basca o la gallega foren silenciades amb l'abolició dels estatuts d'autonomia. A Catalunya es va abolir la Generalitat i es prohibí el català com a llengua vehicular d'ús públic i també de l'ensenyament. L'àmbit de la cultura no va tenir més sort, les entitats culturals foren prohibides, es clausuraren editorials, desaparegueren les revistes, els diaris i les emissores de ràdio en català. A València la persecució fou menys acarnissada i manifestacions de caràcter folklòric tradicionalista i conservador van ser permeses al contrari que tots els moviments progressistes.

En l'àmbit lingüístic la llengua es convertí, doncs en un símbol d'oposició al règim i una reivindicació de la llibertat, els escriptors catalans, no van tenir més remei que el silenci, l'exili o la clandestinitat. diu que la represa va ser molt lenta i és per això que cal distingir dos períodes dins de l'etapa dels anys 40-50. En un primer moment el silenci és quasi complet, però poc a poc tornen a aparèixer algunes mostres de quefers dels autors ja coneguts i d'altres nous. Podem denominar aquest primera període com l'etapa de resistència, en què institucions locals com Lo Rat-Penat i els Jocs Florals de València, per bé que amb una clara supeditació al règim, a més de les reunions i les edicions d'obres clandestines eren els

únics recursos de la literatura catalana que en aquells anys més durs van subsistir en el territori català dominat per la dictadura.

Els exiliats arreu d'Europa i sobre tot a Amèrica del Sud van poder treballar com professionals lliures sense deixar de desplegar diverses iniciatives destinades a donar continuïtat a la pròpia llengua i tradició literària: manteniment dels *Jocs Florals de la Llengua Catalana* (1941 – 1945), creació d'editorials, revistes establertes com *Catalunya* o *Germanor* i aparició de noves publicacions com *Quaderns de l'Exili* (1943 – 1947) i *Lletres* (1944 – 1948).

La *literatura de l'exili*, s'entén com la producció literària escrita i/o editada a partir de 1939 en llengua catalana fora de la península per escriptors que marxaren per raons polítiques, i que té com a temàtica el mateix fet de l'exili. Aquest tipus de literatura es caracteritza per:

- Valor testimonial més que literari o lúdic, les obres tracten d'experiències viscudes pels propis autors (guerra, exili, camps de concentració), experiències que prenen en aquestes obres una projecció mítica o un sentit moral.
- Incorpora el tema de l'enyorança de la terra, de la vida que han hagut de deixar i del desig de retorn.
- Apareix el sentiment de frustració i de fatalitat.
- Denúncia de la guerra i de les seues conseqüències.
- La qualitat literària es variada degut a que molts autors sols escriuen pel patriotisme que no perquè tiguén talent.

A partir de 1945, amb la derrota dels feixismes a Europa, el règim franquista rebaixa una mica la pressió sobre els seus presumptes enemics, categoria que inclou els parlants de de les altres llengües hispàniques.

A partir dels anys quaranta es toleren algunes publicacions en català no normatiu, com la reedició de la poesia de Jacint Verdaguer i es manté l'edició clandestina. El 1945 apareix *Poesia*, la primera publicació periòdica en català sota el franquisme, l'autor de la qual és Josep Palau i Fabre, qui es proposà salvar la llengua i avançar en una clara actitud de compromís poètic. Per tant, del 1939 fins quasi els anys 50 la literatura catalana està baix una precarietat absoluta. Entre els poetes exiliats, destaca Carles Riba (Barcelona, 1893), amb *Elegies de Bierville* publicada al 1943 en Buenos Aires (el peu d'impremta era fals, encara que la impressió real es féu a Barcelona). En tornar a Espanya es va convertir en el

mestre per excel·lència de la poesia d'orientació simbolista fins 1959, alhora que la poesia de tradició avantguardista també tenia representats com Josep Vicent Foix o Joan Brossa .

I a partir dels seixanta amb la aparició de la nova Llei de Premsa i l'acostament a Europa per part de les autoritats franquistes, augmenta la publicació d'obres malgrat la censura. Es tracta d'una literatura dirigida al gran públic per crear consciència d'oposició al règim. La Nova Cançó va contribuir en aquest objectiu.

3.2.2 Poesia de postguerra.

En la poesia de postguerra podem distingir tres línies bàsiques segons el període encara que se solapen en el temps.

3.2.2.1 Poesia de tradició simbolista i d'avantguarda. (Dècada dels anys 40 i 50)

El simbolisme va ser entre 1900 i 1930, un dels moviments més importants de la vida literària i artística occidental. Aparegué a França a finals del segle XIX, com a reacció davant de les idees romàntiques. Vol expressar idees i sentiments a través de símbols i referències mitològiques i no a base d'imatges concretes. Dins de la poesia catalana, el simbolisme es consolida entre els anys 20 i 30 i desemboca en dos corrents paral·lels, la poesia pura entesa com una creació intel·lectual i la d'avantguarda, plantejada com a aventura revolucionària i que arriba a un moment de màxima incidència pública amb el surrealisme.

Amb victòria franquista i consegüentment amb les mesures preses contra la cultura catalana pel nou règim, provocà que l'activitat poètica restés col·lapsada durant un seguit d'anys ja que els autors van tenir que enfrontar-se al silenci imposat dels anys 40 i 50 i la censura atenuada dels anys 60.

En un primer moment la poesia va seguir les tendències anteriors a la guerra civil. La poesia de tradició simbolista i l'avantguardista. En ambdós casos es tracta d'una poesia hermètica, que connecta amb les preocupacions metafísiques de l'època.

Els poetes que van escriure versos durant les dècades dels anys 40 i 50 es caracteritzen per:

- Allunyament de la realitat.
- Tendència al simbolisme i l'intimisme.
- Discurs reflexiu relacionat amb el dolor, la mort, l'absurd del món i de la vida.

- Punts de vista religiosos i humanistes.
- Sentiment existencialista.

Entre els autors de tradició més simbolista destaquen: Xavier Casp, Joan Valls Jordà i Matilde Llòria entre altres.

Xavier Casp (Carlet, 1915-2004). En la immediata postguerra va fer una important tasca de recuperació cultural, es va oposar a la tendència folkloritzant de Lo-Rat Penat i va exercir un important mestratge sobre joves poetes, com Joan Fuster o Vicent Andrés Estellés.

Casp desenvolupà una lírica amorosa i religiosa, al voltant de l'home des de dues vessants: d'una banda, la interior amb un predomini absolut de motius com l'amor conjugal, la dona, la família, el silenci, la fe i la religiositat, sempre tractats de d'un àmbit catòlic; i d'altra banda, l'exterior, en què l'home apareix immers en un món col·lectiu i en una xarxa de relacions socials com el treball, l'amistat, les relacions familiars, la justícia, que molt de tant en tant apunten conflictivitat i angoixa.

Joan Valls (Alcoi, 1917-1989) Començà escrivint en castellà fins que al 1947 publica la seua primera obra en català *La Cançó de Mariola*.

El seu univers poètic parteix de la solitud de l'home, on el poeta basteix una existència amb perills, dubtes, riscos i incerteses que l'assetgen. Els motius religiosos, la natura, la infantesa i l'amor, possibiliten l'arrelament del jo i la creença en una eternitat esperada que comporta la recuperació d'un món pur, d'un passat anhelat i viscut.

Entre els autors de tradició més avantguardista destaquen: Joan Brossa i Josep Palau i Fabre.

Josep Palau i Fabre (Barcelona, 1917-2008). Va tenir un paper important en la postguerra com a organitzador de la vida cultural universitària. Va dirigir la revista clandestina *Poesia* (1944) i va promoure la creació d'edicions *La Sirena* i la revista *Ariel*. En 1952 va publicar *Poemes de l'alquimista* censurada, no va ser fins 1977 que es publicà íntegrament. La seua obra està caracteritzada per les preocupacions existencials, la solitud i el desempament.

Joan Brossa (Barcelona, 1919-1998) va conrear les formes poètiques més clàssiques al costat dels elements visuals més atrevits amb un toc surrealista, ja que l'associació entre objectes i imatges no segueix les regles convencionals. A més a més fa ús d'un llenguatge cultíssim al costat de formes més quotidianes i col·loquials. En la seua obra està present la

denúncia social, la sàtira antifranquista i la reivindicació nacionalista. Entre les obres destaquen *El saltamartí* (1969), *Poesia rasa* (1970) i *Poemes visuals* (1975).

3.2.2.2 Poesia de Pere Quart i Salvador Espriu. Realisme històric

Tot i participar de la temàtica angoixosa, metafísica i religiosa dels anys 40 i 50, les obres d'aquests poetes deixen veure un canvi d'orientació: l'angoixa existencial davant la vida i la mort pren una dimensió col·lectiva, cívica i social. L'obra d'aquests poetes serà una important influència en la poesia realista i social dels anys 60, de fet, *La pell del Brau* d'Espriu i *Vacances pagades* de Quart seran els màxims exponents del que s'anomena realisme històric, un corrent poètic sorgit a Catalunya que es caracteritza per un fort component de denúncia de les injustícies socials i de la manca de llibertat amb un llenguatge senzill, viu i directe.

Salvador Espriu (Santa Coloma de Farners, 1913-Barcelona 1985). Encara que els seus inicis van ser la narrativa i el teatre, la seua obra poètica destaca per la originalitat del seu estil així com per la seua riquesa temàtica, la qual va veure la llum a partir dels anys 60, ja que abans es movia en la clandestinitat.

Pel que fa a l'obra poètica, va evolucionar des de l'existencialisme dels 40 i 50 a una poesia més realista. En la primera etapa, trobem obres com *Cementiri de Sinera* (1946), en la que tracta la mort d'éssers estimats i del país (Sinera – Arenys) des de la solitud. Aquesta obra té un gran valor simbòlic, representa la pàtria assolada com un cementiri per on el poeta passeja entre un laberint de tombes sense trobar l'eixida. Altra obra important és *El caminant i el mur* (1954).

Al 1960 publica *La Pell del brau* amb la que inicia l'etapa realista. En aquesta obra, l'autor reflexiona sobre la història i el destí de Sepharad (Espanya) després de la Guerra Civil i evoca a la necessitat de reconciliació entre els pobles que hi viuen.

La poesia d'Espriu es caracteritza per ser densa, hermètica i plena de símbols que ens endinsen en el seu món mític. Podem dir que la poesia d'Espriu respon a les següents característiques:

- a) Tracta temes com la mort tant d'éssers estimats com de la llengua i del país a més del compromís del poeta amb el seu poble pel què demana respecte i tolerància.
- b) To pessimista atenuat per la ironia i la sàtira.
- c) Ús de la mitologia per criticar, satiritzar i moralitzar.

- d) Ús de símbols amb significats abstractes per relacionar-los amb la mort (pedra, pou, marbre, etc.) o la llengua (paraula, llavis, mot, etc.).

Pere Quart, pseudònim de Joan Oliver (Sabadell, 1899-1986). Va conrear una poesia còmica i antiburgesa. Acabada la guerra civil es va exiliar, torna a Espanya al 1948 on reprèn la seua obra literària i es converteix en un dels poetes més carismàtics entre els més joves.

La seua obra es caracteritza per la ironia i el humor amb les que reflexiona sobre vivències quotidianes i divideix en tres etapes:

Abans de la guerra civil trobem obres com *Les decapitacions* (1931), més lligada a l'avantguarda de la preguera i molt marcada per l'humor negre, *Oda a Barcelona* (1936) amb caràcter nacionalista i revolucionari o *Bestiari* (1937), una sàtira contra el model burgés.

Durant la guerra civil i l'exili trobem obres com *Saló de tardor* (1947), de caràcter trist i melancòlic o *Terra de naufragis* (1956), una reflexió existencial sobre el seu temps, on la mort es el tema dominant a més de l'enyorança i la mort.

La tornada del exili marcarà una nova trajectòria i serà partir de 1960 que recupera el to sarcàstic i satíric amb *Vacances pagades* (1960) en el que es critica la societat de consum i el franquisme, obra en la adopta una actitud crítica sobre la realitat i reflexiona sobre el seu passat i la societat.

A part de les característiques comentades cal senyalar d'altres:

- a) Fugida del simbolisme, utilitza les anècdotes en motiu de crítica i de moralització.
- b) Utilitza la ironia, els jocs de paraules, paròdies i referències a altres autors (intertextualitat).

Preocupació religiosa, que es veu quan reflexiona sobre la vida i la mort.

3.2.2.3 Poesia de tradició realista. (Dècada dels 60)

A partir dels anys 60 hi ha un canvi en la poesia, aquesta es comença a concebre com una eina d'expressió de la realitat quotidiana que ha de servir de denúncia contra el franquisme i de la necessitat d'una recuperació cultural i nacional.

Els poetes mantenen una actitud crítica amb la societat dels valor humans d'aquesta, descriuen la realitat amarga de la guerra i la postguerra amb una reflexió més o menys dramàtica. Com que el destinatari es tota la societat, aquesta poesia té un llenguatge senzill,

directe i viu amb un ús regular d'expressions col·loquials i fins i tot vulgars per tal de buscar l'impacte en el lector.

Entre els autor més destacats de l'època trobem alguns com Miquel Martí i Pol, Vicent Andrés Estellés o Maria Beneyto entre altres.

Miquel Martí i Pol (Roda de Ter, 1929-2003). La seua obra ha estat marcada per un trets definitoris entre els que destaquem: el lligam al seu poble nadiu, la seua condició obrera i l'esclerosi múltiple que contrau pels volts del 1970, fets que fan que en la seua poesia destaque el compromís del poeta amb la seua classe social i el seu país en obres com *El poble* (1966) o *La fàbrica* (1972) a més de la disposició des de jove d'interrogar-se i esforçar-se per conèixer el món que l'envolta. Durant la malaltia publica *Vint-i-set poemes en tres temps* (1972), obra en la que s'imposa la solitud, l'angoixa i una certa presència de la mort.

Una vegada superada la malaltia trobem un Martí i Pol que aposta pel futur amb optimisme, cosa que es veu reflexada en obres com *Estimada Marta* (1978) i *L'àmbit de tots els àmbits* (1981).

La seua obra va tenir gran difusió entre els joves sobretot gràcies a l'estil senzill, assequible i directe del llenguatge del que fa ús el poeta, però també gràcies a la seua col·laboració amb Lluís Llach, que es va encarregar de musicar alguns dels seus poemes com "Ara mateix".

Vicent Andrés Estellés (Burjassot, 1924–València, 1993) inicia la seua producció poètica a la postguerra, quan era un jove periodista amb vocació de poeta, que escrivia versos que de vegades publicava com *Ciutat a cau d'orella*, editat a València al 1953, primer dels quatre poemaris que van veure la llum durant les dècades dels 50 i 60 com *La nit*, *La clau que obri tots els panys* (1956) o *L'amant de tota la vida* (1966). En aquestes obres es reflexa aquest realisme social esmentat abans en el que predomina la misèria, la sensació d'angoixa i l'opressió política i moral.

A l'inici dels 70 la seua obra esdevé una icona del País Valencià, i és en aquesta època en la que escriu *Llibre de meravelles* (1971) en la qual Estellés fa bandera d'un sentiment cívic col·lectiu i se'ns presenta com la veu d'un poble alhora que com a individu concret que viu la seua circumstància personal del drama col·lectiu de la postguerra. També apareixen obres com *L'hotel París* (1973) o *Mural del País Valencià*, conjunt de poemaris dedicats a exaltar la geografia i la història dels pobles valencians i que va ser editada pòstumament al 1996.

La majoria dels seus versos es presenten de forma lliure amb un llenguatge planer i de vegades amb un ús de mots propis del registre col·loquial però també es detecta una gran elaboració estilística i retòrica visible en la adjectivació, en les imatges metafòriques, les referències a la cultura clàssica o els recursos expressius que l'autor emprava com és l'ús de topònims o la paròdia.

I finalment, respecte a les temàtiques més utilitzades per Estellés són: La mort, l'obsessió per l'amor que va des de l'expressió directa del sexe fins a manifestacions molt més sofisticades del desig o els sentiments. Com s'ha comentat abans quotidianitat i el patriotisme també seran temes per excel·lència al llarg de la seua trajectòria com a poeta.

Maria Beneyto (València, 1925-2011) és una poetessa ben reconeguda en el panorama literari de la postguerra. Comença la publicació dels seus versos amb *Altra veu* (1952) i *Ratilles a l'aire* (1956) que mostren la rebel·lió davant la injustícia del món que l'envolta. Aquesta autora va escriure tant en castellà com en valencià. La seua poesia entra també dins del realisme social sobretot la castellana ja que, la poesia escrita en català presenta una poesia de caràcter més personal i íntima amb un to més existencial i angoixant que sovint com diuen Carbó i Simbori "comporta la contraposició entre el món rural i el món urbà: el primer significa el passat, el record i el somni, i el segon comporta el dolor i la tristesa. Formalment palesa en els poemaris dels cinquanta un domini del vers lliure i d'una dicció narrativa, tot i que la temàtica s'inclou en l'individual, l'angoixa i el desarrelament". Entre les darreres obres trobem *Vidre ferit en sang* (1977), o narracions en prosa com *La gent que viu al món* (1966) i *La dona forta* (1967).

3.2.2.4 La Nova Cançó

Va ser un moviment cultural i social en torn a la música que avui en dia anomenem de cantautor i que va sorgir a Catalunya en 1959 arran del manifest "Ens calen cançons d'ara" firmat per Lluís Serrahima, considerat el precursor d'aquest moviment. En aquest manifest es demanava que es produïren cançons actuals que inclogueren les inquietuds dels joves de l'època. Ben aviat, un grup de cantautors van fundar Els Setze Jutges que va ser peoner en difondre aquest moviment musical i entre els que cal destacar Josep Maria Espinàs, Lluís Llach, Joan Manuel Serrat, Maria del Mar Bonet o Francesc Pi de la Serra. En un primer moment es reunien per traduir cançons de cantautors francesos com George Brassens, Jacques Brel etc. Però prompte començaren a compondre les seues pròpies cançons i a musicar poemes clàssics com els de Salvat-Papasseit i d'autors realistes dels

seixanta. Al País Valencià també van sorgir a primeries dels seixanta diversos cantautors en la llengua pròpia, com el xativenc Ramon Pelegero, més conegut pel nom artístic de Raimon. Raimon alternarà les cançons pròpies, algunes tan importants per a la lluita antifranquista com “Al vent” o “Diguem no” amb la musicació de textos poètics. Raimon posarà veu i música a poemes tant d'autors clàssics (Anselm Turmeda, Ausiàs March, Jordi de Sant Jordi, Joan Timoneda...) com de contemporanis (Salvador Espriu, Pere Quart). Uns altres cantautors valencians van seguir el seu exemple i van difondre textos de poetes de postguerra. El cas més conegut és el del primer dels poetes valencians de postguerra, Vicent Andrés Estellés, musicat per l'alcoià Ovidi Montllor o pel riberer Paco Muñoz, entre altres solistes o grups.

3.3 Objectius generals de l'ESO

La finalitat de la Educació Secundària Obligatòria, segons la pròpia legislació vigent «*Real Decreto 1105/2014, de 26 de diciembre, por el que se establece el currículo básico de la Educación Secundaria Obligatoria y del Bachillerato* » consisteix en dotar a l'alumnat dels elements bàsics de la cultura en els seus aspectes humanístic, artístic, científic i tecnològic, desenvolupar hàbits d'estudi i treball que els serviran en etapes posteriors i formar-los per al exercici dels seus drets i obligacions en la vida com ciutadans. Tot açò atenent a la diversitat per què tot l'alumnat pugua aconseguir els objectius i adquirir les competències bàsiques.

El currículum de l'ESO estableix els objectius que resumim tot seguit:

- a) Assumir responsablement els deures i conèixer i exercir els seus drets en el respecte als demés, practicar la tolerància, la cooperació i la solidaritat.
- b) Desenvolupar hàbits d'estudi i treball tant individual com en equip.
- c) Respectar la diferència de sexes i la igualtat de drets i oportunitats entre homes i dones.
- d) Enfortir les seues capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i les relacions amb els altres.
- e) Desenvolupar les habilitats bàsiques en la utilització de fonts d'informació per a, amb sentit crític, adquirir nous coneixements, també en el camp de les TIC.
- f) Concebre el coneixement científic com una saber integrat, que s'estructura en diferents disciplines, així com conèixer i aplicar els mètodes per identificar els problemes en

distints camps de coneixement i de la experiència.

- g) Desenvolupar esperit emprenedor i confiança en un mateix, la participació, el sentit crític, la iniciativa personal i la capacitat d'aprendre a aprendre, planificar i prendre decisions i assumir responsabilitats.
- h) Comprendre i expressar-se amb correcció, de manera i iniciar-se en el món de la literatura.
- i) Comprendre i expressar-se en una o més llengües estrangeres.
- j) Conèixer i valorar la cultura pròpia així com la de la resta.
- k) Valorar críticament els hàbits socials relacionat amb la salut, la sexualitat, el consum, la cura dels ésser vius i del medi ambient contribuint a la seua millora.
- l) Apreciar la creació artística i comprendre el llenguatge de les diferents manifestacions.

Tots aquests objectius serveixen de guia per desenvolupar dia a dia l'assignatura, la organització, comportament i desenvolupament de la classe i es tractarà de fer que les activitats proposades els reforcen. Aquests objectius es tracten de manera transversal amb els específics de cada unitat de la manera més coherent possible.

3.4 Objectius específics de la unitat

Com ja hem vist, aquesta seqüència didàctica, que titulem *Passeig per la poesia de postguerra*, respon als continguts, els criteris d'avaluació i les competències clau de l'assignatura de Valencià: Llengua i Literatura, recollits en el currículum de de L'Educació Secundària establert mitjançant la Llei Orgànica 8/2013 del 9 de desembre per a la millora de la qualitat educativa, «BOE» núm. 295, del 10 de desembre de 2013, desenvolupada per Real Decret 1105/2014 del 26 de desembre i pel Decret 51/2018 del 27 d'abril el qual es modifica el Decret 87/2015 «DOCV» núm. 7544 de 10.06.2015).

Aquest currículum pretén fer de guia per assolir els objectius específics generals de l'assignatura que es poden resumir en la següent sentència: “ Fer que els alumnes desenvolupen la competència comunicativa en totes les seues vessants: pragmàtic, lingüístic, sociolingüístic i literari al llarg dels quatre cursos de la ESO. Al currículum apareixen baix el nom de criteris d'avaluació, es a dir, les destreses que els alumnes han d'adquirir per poder superar cada nivell. Fent compte d'aquest criteris d'avaluació i els criteris d'assoliment proposat, en aquesta unitat didàctica, *Passeig per la poesia de postguerra*, en concret, els objectius que es pretenen assolir són:

- a) Ser capaç de llegir i comprendre obres poètiques de la literatura catalana dels anys de postguerra, de 1939 fins 1972 concretament, tant les triades per l'alumne com les proposades pel professor.
- b) Manifestar una actitud crítica a través d'una lectura reflexiva.
- c) Identificar els trets essencials del context sociocultural i literari de l'època.
- d) Exposar en distints suports orals i escrits les conclusions crítiques i raonades sobre la contextualització de les obres, fer comparacions entre aquestes, sobre poetes (Xavier Casp, Joan Valls, Joan Palau i Fabre, Joan Brossa, Pere Quart, Salvador Espriu, Miquel Martí i Pol, Vicent Andrés Estellés i Maria Beneyto), temes, i moviments literaris de l'època i ser capaç de relacionar-les amb el context actual mitjançant creacions en distints suports, especialment àudio i vídeo i fent ús de diferents recursos TIC.
- e) Ser capaç de reconèixer les figures literàries i saber emprar-les de manera adequada en produccions pròpies tant orals com escrites i sempre amb una correcció gramàtica, ortogràfica i lèxica.
- f) Participar en equips de treball per assolir una meta comuna amb responsabilitat i eficàcia.
- g) Aplicar distintes tècniques per a la realització dels treballs, tant en la planificació i buscada de informació com en la producció i presentació del producte final.
- h) Avaluar tant les produccions pròpies com les dels companys.

3.5 Competències

Per poder aconseguir els objectius marcats al punt anterior, tant en aquesta unitat didàctica com al llarg de tota l'assignatura, cal que els alumnes treballen en el desenvolupament de la competència comunicativa, la qual ha d'anar estretament lligada a la competència social i cívica, ja que la comunicació és un dels pilars per la convivència en societat.

Adquirir la competència comunicativa en totes les seues vessants, implica l'aprenentatge de *quatre habilitats lingüístiques* orals i escrites que queden distribuïdes de la següent manera: Llegir, escoltar, parlar i escriure que alhora requereixen d'altres com:

- Comprendre allò que es llegeix o s'escolta, es a dir desenvolupar certes capacitats cognitives superiors: la reflexió, l'esperit crític i la consciència.

- Produir textos, tant a nivell oral com per escrit, d'una extensió considerable i de qualsevol tema de cultura general que permeten una comunicació coherent, requereix una disparitat d'habilitats i de coneixements que es poden agrupar en tres eixos bàsics: conceptes (o sabers), procediments (o saber fer) i actituds (o reflexionar i opinar).

Però no sols això, l'assignatura també ha de contribuir a l'adquisició de la competència d'aprendre a aprendre, és a dir, els alumnes han de desenvolupar tècniques i estratègies que facen possible el coneixement dels processos mentals que possibiliten l'aprenentatge.

A més a més, en el context actual és força important l'adquisició de la competència digital, habilitat que comporta l'ús crític, creatiu i responsable de les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) aplicades al procés de aprenentatge.

A part de les competències nomenades anteriorment, es treballarà el sentit d'iniciativa i l'esperit emprenedor, capacitat que implica transformar les idees en accions. També la competència en consciència i expressió cultural, la qual implica conèixer, comprendre apreciar i valorar les diferents manifestacions artístiques i culturals.

3.6 Continguts

Els continguts, a l'igual que els criteris d'avaluació i les competències clau s'organitzen en quatre blocs interrelacionats. En cada bloc, els elements es presenten en una progressió creixent i graduada al llarg de l'etapa. En aquesta unitat didàctica es treballaran els continguts següents recollits al currículum de l'assignatura.

BLOC 1: ESCOLTAR I PARLAR

- Assumpció de distints rols en equips de treball.
- Aplicació i avaluació de les propietats textuais en els intercanvis de comunicació oral (adequació, coherència, cohesió i correcció)
- Foment de la solidaritat, tolerància, respecte i amabilitat.
- Utilització de l'estàndard i d'un llenguatge no discriminatori.
- Interpretació del so i la imatge en els textos audiovisuals.
- Detecció d'incoherències, repeticions de connectors, pobresa lèxica, ambigüitats, etc., i dificultats en la comunicació.

- Anàlisi, aplicació i avaluació dels elements d'expressió oral no verbals, corporals i paralingüístics (gestos, moviments, mirada, gestió de temps, espai, prosòdia i elocució).
- Elaboració de presentacions orals: planificació (activació de coneixements previs i guió), documentació (fonts variades i en altres llengües), selecció i reorganització de la informació, textualització i avaluació (de l'organització del contingut, dels recursos, dels elements no verbals corporals i paralingüístics i del procés

BLOC 2: LLEGIR I ESCRIURE

- Ús i aplicació d'estratègies de comprensió lectora.
- Ús i aplicació d'estratègies de planificació com a part del procés d'escriptura.
- Actuació eficaç en equips de treball.
- Reflexió autònoma sobre el procés d'aprenentatge i els coneixements adquirits durant la realització d'un projecte de treball.
- Producció senzilla d'àudio i vídeo.
- Ús de ferramentes de producció digital en la web.
- Ús de les ferramentes més comunes de les TIC per a col·laborar i comunicar-se amb la resta del grup amb la finalitat de planificar el treball, aportar idees constructives pròpies, comprendre les idees alienes, etc.
- Aplicació dels coneixements sobre les característiques dels textos dels diferents àmbits, a la comprensió, interpretació i anàlisi d'estos: descripció de la disposició tipogràfica; anàlisi de la situació comunicativa; identificació de la tipologia textual i del gènere; identificació o generació del tema o tesi i de l'organització del contingut; localització o deducció d'informació explícita i implícita; identificació de punts de vista i de la intertextualitat; distinció entre informació i opinió; anàlisi dels mecanismes gramaticals, del llenguatge discriminatori i dels recursos expressius (ironia, metonímia, etc.).
- Ús autònom d'estratègies de textualització o escriptura com a part del procés de producció escrita: redactar esborranys, usar diccionaris i gramàtiques, controlar la progressió de la informació, reescriure.
- Planificació i realització amb autonomia de projectes de treball individuals i en equip sobre temes del currículum, amb especial interès per les obres literàries, o sobre temes socials, científics, culturals, professionals i literaris motivadors per a l'alumnat seguint les fases del procés: presentació (coneixement de l'objectiu del projecte, activació de coneixements previs, organització i planificació), busca d'informació (planificació; obtenció, selecció, reorganització i posada en comú de la informació), elaboració del producte final (procés d'escriptura), presentació (exposició del producte final), avaluació

(avaluació, autoavaluació i coavaluació del producte final i del procés d'elaboració del projecte).

- Construcció d'un producte o meta col·lectiu compartint informació i recursos.

BLOC 3: CONEIXEMENT DE LA LLENGUA

- Anàlisi de la cohesió textual: mecanismes lexicosemàntics com ara repeticions lèxiques, el·lipsi i relacions semàntiques (sinònims, hiperònims, metàfores i metonímies, eufemismes, ús d'anàfores i paral·lelismes, etc.) i mecanismes paralingüístics i elements gràfics.
- Anàlisi de l'adequació textual: tipologia textual, del gènere i àmbit d'ús, en funció de la finalitat del text i de la intenció de l'emissor (funcions del llenguatge); relació existent entre l'emissor i el receptor; les marques lingüístiques de modalització (dixi personal i social; verbs modals; quantificació i qualificació: ús valoratiu d'adjectius determinatius, articles, pronoms, adjectius qualificatius i lèxic connotatiu; grau de certesa; modalitat oracional; figures literàries valoratives; variació del registre lingüístic, atenent l'ús de col·loquialismes, barbarismes, vulgarismes, imprecisions, expressions clixés, estereotips lingüístics i argot) i ús d'un llenguatge no discriminatori; en funció dels elements de la situació comunicativa.

BLOC 4: EDUCACIÓ LITERÀRIA

- Lectura guiada i comprensió de textos i obres literàries, concordes amb el nivell, com a base per a la formació de la personalitat literària i el gaudi personal.
- Selecció de lectures de manera autònoma o a proposta del professor, de la biblioteca o d'altres àmbits (intercanvi, préstecs, compra, consulta en línia, etc.).
- Aplicació de tècniques teatrals i de lectura expressiva en veu alta i en dramatitzacions.
- Connexió entre la literatura i la resta d'arts (música, pintura, cine, etc.) relacionant obres, personatges i temes universals: el món de la raó, el destí, anhels de llibertat, la visió de l'insòlit, l'home en societat, la visió d'Europa i Espanya.
- Interpretació del sentiment humà implícit en les obres comparades. Introducció a la literatura del segle XIX a l'actualitat a partir dels textos d'autoria masculina i femenina.
- La poesia de la postguerra.
- Reconeixement de les característiques pròpies de la poesia a partir d'una selecció de textos en vers.
- Anàlisi senzilla de textos: localització del text en el seu context social, cultural i històric; identificació de l'època literària; trets presents en el text; contingut (tema, tòpics,

argument, personatges, estructura, formes i llenguatge literari i intenció de l'autor; figures retòriques: pla lexicosemàntic (sinèctoque, metonímia, sinestèsia, ironia, etc.), pla morfosintàctic (pleonasme, concatenació, commutació, etc.), pla fònic (paronomàsia, etc.).

- Temes: el món de la raó, el destí, anhels de llibertat, la visió de l'insòlit, l'home en societat, la visió d'Europa i Espanya, estereotips femenins, etc. Tòpics: carpe diem, tempus fugit, locus amoenus, etc

3.7 Metodologia

En aquesta unitat s'ha optat per una metodologia constructivista a través la qual s'intenta aconseguir que l'alumnat siga actiu a l'hora d'aprendre, no sols simple receptor d'informació. Per això es parteix dels coneixements previs de l'alumnat per facilitar en tot moment que puguin establir relacions entre els coneixements que ja tenen i els que van adquirint nous, per aconseguir així un aprenentatge significatiu i actiu. Es procura transmetre al nostre alumnat la funcionalitat de l'aprenentatge que estan realitzant. Per aquesta raó, hem d'adequar la informació a la realitat actual i la seua aplicació en la vida quotidiana i en les seues relacions amb l'entorn. També es important que el procés educatiu siga progressiu, es a dir, per poder comprendre certs continguts especialment els que fan referència a fets històrics, es necessari plantejar-los amb un ordre lògic per que l'alumnat siga capaç de comprendre el seu recorreguts i els factor que l'ha portat fins a allà. CC

S'ha de promoure la creació d'un clima de col·laboració i respecte entre els alumnes. Mitjançant metodologies com el *Learning Together*, també anomenat aprenentatge cooperatiu, els alumnes s'organitzen per equips i han de treballar els conceptes presentats pel docent. Es preten que els alumnes s'ajuden entre ells. Per al treball cooperatiu, es procura que en tot moment els alumnes analitzen la situació i posen a prova els seus coneixements per a assolir els objectius que s'han plantejat, serà així com assoliran un aprenentatge significatiu. En aquest punt, rep certa importància la distribució de l'aula. En tot moment, és important que els alumnes es disponguen en grups, tant si la tasca és individual com grupal, ja que d'aquesta manera s'afavoreix l'aprenentatge entre iguals, considerat un element altament motivador.

Tant per al treball individual com per al treball en equip es promou l'ús de recursos audiovisuals, gràfics i les TIC, ja que els alumnes són nadius digitals i estan familiaritzats amb tot tipus de recursos digitals i tenen facilitat per a adaptar-se.

No obstant això en certs casos farem ús de la classe magistral tradicional, ja que certs continguts amb els que els alumnes estiguin menys familiaritzats, és millor utilitzar aquesta metodologia més tradicional en la que el rol del mestre és actiu i en canvi el de l'alumne és més passiu. De fet, com base dels continguts es facilitaran apunts per poder seguir el fil principal pel que fa als aspectes més teòrics i que puguin utilitzar-los per al desenvolupament de certes tasques. És important l'ús de material gràfic com són les presentacions i els materials audiovisuals, ja que poden servir de reforç alhora que trenquen la monotonia i fan que els alumnes estiguen més interessats pel contingut de la matèria.

Per tant, al llarg de la unitat existeixen distints tipus de metodologies que es barregen segons la necessitat del moment. Hi haurà sessions més teòriques o més pràctiques tant individuals com en grup. S'ha de fer una adequada aplicació d'estratègies d'aprenentatge que faciliten a l'alumnat l'adquisició dels nous coneixements. D'aquesta manera, al llarg d'aquesta unitat didàctica, s'utilitzarà tant l'aprenentatge per projectes, grupal i cooperatiu ja que els alumnes van a treballar de manera conjunta en l'elaboració d'un producte final, però igualment hi haurà certes tasques individuals reservades per a la reflexió personal de cada alumne.

En tot cas, el professor ha de:

- Organitzar el material didàctic seqüencialment.
- Presentar-lo el material d'una manera clara i diferenciada que va de les idees més generals a les més particulars.
- Donar exemples per poder ser analitzats, interpretats i imitats.
- Fer les explicacions necessàries perquè el nou coneixement quede ben clar.
- Afavorir un clima de cooperació i responsabilitat perquè es pugui treballar de manera grupal.
- Monitoritzar l'aprenentatge de l'alumnat.

3.8 Programació de les activitats

La unitat didàctica té una duració de 15 sessions de 50 minuts, és a dir, 5/6 setmanes. Consta de 6 activitats tant en grup com individuals, dos d'elles avaluable, i un projecte final. Exposem tot seguit la distribució d'activitats per sessió, seguint un esquema constant i remissions als materials complementaris que s'inclouen com a annexos del treball.

ACTIVITAT 1. INTRODUCCIÓ: RELACIÓ CONTEXT I OBRES – Sessió 1
TEMPORALITZACIÓ
1 sessió de 50'.
ESPAI
Aula ordinària, disposició de dues fileres de 3 taules.
MATERIALS
Projector, PPT, fotocòpies dels apunts sobre el context i els autors/es i de la activitat 1 (Annex 1)
DESCRIPCIÓ
<p>Es reparteix la fotocopia de l'activitat 1 (Annex 1), es llegeixen en veu alta els dos poemes i els alumnes contesten les preguntes de manera individual, després les respostes es posen en comú amb la resta de la classe. Amb aquesta activitat es pretén que els alumnes recuperen els coneixements històrics previs, a més de fer-los relacionar conceptes.</p> <p>Després es reparteixen els apunts i el professor, amb el suport d'un PPT <i>ad hoc</i>, fa una introducció del context històric de la postguerra i les conseqüències en la producció literària catalana. També explica els principals moviments literaris de l'època i les seues característiques, així com els autors/es que s'hi adscriuen i les principals característiques de les seues obres. Els alumnes han de seguir els apunts que se'ls han repartit.</p>
OBJECTIUS
<ul style="list-style-type: none"> - Comprendre el context en el que es desenvolupa la poesia de postguerra. - Conèixer els moviments literaris i característiques en els que es situa la poesia de postguerra. - Conèixer els principals autors de cada moviment i les característiques de la seua obra. - Relacionar el context històric amb les característiques dels principals moviments.

COMPETÈNCIES

CCL, CSC, CEC.

CONTINGUTS**Conceptes:**

- Context històric de la poesia de postguerra, període 1939 – 1972.
- Principals corrents literaris de la poesia de postguerra i els seus autors:
  - o Poesia de tradició simbolista: Xavier Casp i Joan Valls
  - o Poesia de tradició avantguardista: Josep Palau i Fabre i Joan Brossa
  - o Realisme històric: Pere Quart i Salvador Espriu
  - o Poesia de tradició realista: Miquel Martí i Pol, Vicent Andrés Estellés i Maria Beneyto
  - o La Nova Cançó

Procediments:

- Identificació de la temàtica dels corrents literaris.
- Relacionar els nuclis temàtics amb el context històric.

Actituds:

- Escolta activa.
- Participació.
- Reflexió individual i col·lectiva.

METODOLOGIA

Exercici individual amb enfocament deductiu i classe magistral.

AVALUACIÓ

El professor observa el comportament i l'actitud que els alumnes tenen a classe. Per conèixer el grau de coneixements que tenen sobre el tema i les seues capacitats deductives i crítiques, té en compte les respostes donades per aquests. D'aquesta manera avalua el punt de partida i si cal fer algun canvi en la metodologia. No esdevé cap nota numèrica.

ACTIVITAT 2: ELS NOSTRES POETES A LA POSTGUERRA – Sessions 2 i 3
TEMPORALITZACIÓ
2 sessions de 50'
ESPAI
Aula ordinària o d'ordinadors, disposició de dues fileres de 3 taules.
MATERIALS
Projector, PPT i fotocòpies de la fitxa activitat 2 (Annex 2) i ordinador (en cas de ser possible, si no ho és, el professor pot aportar bibliografia), rúbriques 1 i 2 (Annex 3) i fitxes 1 i 2 d'avaluació (Annex 4).
DESCRIPCIÓ
Es formen grups de 3 persones, a cada grup se li assigna un poeta (Casp, Valls, Palau i Fabre, Brossa, Quart, Espriu, Martí i Pol, Estellés, Beneyto...) i se'ls reparteix la fitxa de la activitat 2 (Annex 2), que han de reomplir amb la informació que se'ls demana. Després cada grup ha de fer una exposició davant de la classe amb tota la informació recollida. Mentre, la resta de grups ha de prendre apunts sobre allò que exposen els companys.
OBJECTIUS
<ul style="list-style-type: none"> - Aprofundir en el coneixement dels moviments literaris (tradicció simbolista i avantguardista i realisme social) i les seues característiques en les quals se situa la poesia de postguerra. - Aprofundir en el coneixement dels principals autors de cada moviment i les característiques de la seua obra. - Buscar i seleccionar la informació més rellevant de les distintes fonts aportades pel professor i per les localitzables a internet. - Expressar-se amb claredat. - Produir una presentació digital (Power Point) que servisca de suport per a la presentació oral. - Aprendre a treballar en grup de manera col·laborativa. - Practicar el sentit crític i analític amb la coavaluació grupal.
COMPETÈNCIES
CCL, CSC, CEC, CD, CPAA, SIE

CONTINGUTS

Conceptes:

- Principals característiques dels corrents literaris de la poesia de postguerra i la biografia i característiques de l'obra dels seus autors:
  - o Poesia de tradició simbolista: Xavier Casp i Joan Valls
  - o Poesia de tradició avantguardista: Josep Palau i Fabre i Joan Brossa
  - o Realisme històric: Pere Quart i Salvador Espriu
  - o Poesia de tradició realista: Miquel Martí i Pol, Vicent Andrés Estellés i Maria Beneyto

Procediments:

- Recerca i selecció de la informació més rellevant que es demana a la fitxa.
- Treball en grup .
- Creació del suport digital per a la presentació oral i altres recursos que afavorisquen el dinamisme i comprensió de la informació.
- Presentació oral de la informació seleccionada.

Actituds:

- Escolta activa.
- Participació.
- Treballar en grup amb una actitud positiva i respectuosa.
- Actitud crítica front l'autoevaluació i la avaluació dels altres grups.

METODOLOGIA

Treball en grups col·laboratius i intercanvi de rols, ja que, en mostrar verbalment la seua recerca/assimilació d'informació, els alumnes assumeixen el paper expositiu del professor.

AVALUACIÓ

Per a l'avaluació d'aquesta activitat es té en compte:

- Avaluació del treball escrit (Annex: 3, Rúbrica 1) – 30%
- Avaluació de la presentació (Annex: 3, Rúbrica 2) – 40%
- Coavaluació (Annex: 4, Fitxa 1) – 15%
- Autoavaluació grupal (Annex: 4, Fitxa 2) – 15%

Aquesta activitat suposa un 20% de la nota final.

ACTIVITAT 3. CANVIAR EL TEMA– Sessió 4	
TEMPORALITZACIÓ	
1 sessió de 50'.	
ESPAI	
Aula ordinària, disposició de dues fileres de 3 taules.	
MATERIALS	
Projector, PPT, fotocòpia activitat 3 (Annex 5)	
DESCRIPCIÓ	
<p>En primer lloc, es reparteix la fotocòpia de l'activitat 3 (Annex 5), es llegeix en veu alta el poema "Assaig de càntic en el temple" de Salvador Espriu. Amb l'ajuda d'una sèrie de preguntes guiades pel professor, els alumnes fan una anàlisi del poema que el professor completa i escriu a la pissarra. Aquesta anàlisi servirà d'exemple per estructurar els comentaris d'altres poemes més endavant.</p> <p>En la segona part de l'activitat, per grups de 3 persones, els alumnes han de reescriure el poema canviant-li el tema i després recitar-lo davant dels companys i companyes.</p>	
OBJECTIUS	
<ul style="list-style-type: none"> - Ser capaços de reflexionar, intercanviar opinions i desenvolupar un pensament crític. - Desenvolupar la creativitat. - Aprendre els elements principals de l'estructura d'un comentari de text, en aquest cas d'un poema dels que s'ha de fer al·lusió. - Ser capaç de trobar aquest elements i distingir-los dins d'un poema. - Relacionar el context històric amb les característiques del poema. - Elaborar un poema alternatiu a un ja donat al canviar-li el tema. - Fomentar i millorar l'expressió oral. 	
COMPETÈNCIES	
CCL, CSC, CEC, CPAA, SIE	
CONTINGUTS	
<p>Conceptes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Principals característiques dels textos poètics, especialment els escrits durant la postguerra. - Estructura textos poètics escrits durant la postguerra. 	

Procediments:

- Identificació de la temàtica i principals característiques d'un poema.
- Relacionar els nuclis temàtics amb el context històric.
- Reescriure un poema canviant el tema.

Actituds:

- Desenvolupar la creativitat.
- Actitud participativa i respectuosa.
- Reflexió individual i col·lectiva.
- Desenvolupar l'esperit crític.

METODOLOGIA

La primera part de la sessió és una classe magistral participativa en la que professor i alumnes construeixen el coneixement i la segona part es tracta de un treball en grups col·laboratius.

AVALUACIÓ

El professor observa el comportament i l'actitud que els alumnes tenen a classe, es valora la participació i la creativitat. No esdevé cap nota numèrica.

ACTIVITAT 4. REORGANITZAR UN POEMA – Sessió 5

TEMPORALITZACIÓ

1 sessió de 50'.

ESPAI

Aula ordinària, disposició de dues fileres de 3 taules.

MATERIALS

Projector, PPT, fotocòpia activitat 4 (Annex 6)

DESCRIPCIÓ

En la primera part de la sessió el professor utilitza la informació (Annex 7) per explicar la part teòrica. En segon lloc, es reparteix la fotocòpia de l'activitat 4 (Annex 6), en la qual, per grups de 3 persones, han de reordenar el poema de Maria Beneyto "La ciutat bombardejada", separar-lo en estrofes, fer el còmput sil·làbic, analitzar el tipus de poema, de vers i de rima que és i explicar-ne breument el tema.

OBJECTIUS

- Ser capaços de reflexionar, intercanviar opinions i desenvolupar un pensament crítica.
- Fomentar el treball en equip.
- Ser capaç de fer el còmput sil·làbic, distingir els tipus de poema, vers i rima.
- Reconèixer el tema principal del poema.

COMPETÈNCIES

CCL, CSC, CEC, CPAA, SIE

CONTINGUTS

Conceptes:

- Temàtica dels poemes de postguerra
- Còmput sil·làbic
- Llicències mètriques (sinalefa, hiat i elisió)
- Tipus de vers
- Tipus de rima
- Anàlisi del ritme

Procediments:

- Reorganització d'un poema
- Anàlisi de la mètrica del poema
- Reconeixement del ritme del poema

Actituds:

- Actitud participativa i respectuosa.
- Reflexió individual i col·lectiva.
- Desenvolupar l'esperit crític.

METODOLOGIA

La primera part de la sessió és una classe magistral participativa en la que professor i alumnes construeixen el coneixement i la segona part es tracta de un treball en grups col·laboratius.

AVALUACIÓ

El professor observa el comportament i l'actitud que els alumnes tenen a classe, es valora la participació i la creativitat. No esdevé cap nota numèrica.

ACTIVITAT 5. RECURSOS RETÒRICS – Sessió 6

TEMPORALITZACIÓ

1 sessió de 50'.

ESPAI

Aula ordinària, disposició de dues fileres de 3 taules.

MATERIALS

Projector, PPT, fotocòpies (Annex 8), telèfons mòbils, ordinador, internet

DESCRIPCIÓ

Es reparteixen les fotocòpies amb la teoria sobre els recursos retòrics (Annex 8). A mesura que el professor explica cadascun d'aquests recursos, amb l'aplicació mòbil "Mentimeter", els alumnes han d'inventar estrofes per a cadascun dels exemples enumerats i enviar-les a l'aplicació, de manera que, successivament aquestes creacions apareixeran en pantalla i la resta d'alumnes podrà veure-les simultàniament.

OBJECTIUS

- Reconèixer les distintes figures retòriques i ser capaços d'utilitzar-les.
- Fomentar l'autonomia i la creativitat.
- Aprendre a utilitzar ferramentes digitals interactives.

COMPETÈNCIES

CCL, CSC, CEC, CPAA, SIE, CD

CONTINGUTS

Conceptes:

- Figures retòriques

Procediments:

- Amb el suport de l'aplicació mòbil "Mentimeter", produir versos amb les diferents figures retòriques.

Actituds:

- Actitud participativa i respectuosa.
- Reflexió individual i col·lectiva.
- Desenvolupar l'esperit crític.

METODOLOGIA

Es tracta d'una classe magistral en la qual els alumnes a través de les TIC participen i comparteixen les seues propostes a temps real i de manera anònima.

AVALUACIÓ

El professor observa el comportament i l'actitud que els alumnes tenen a classe, es valora la participació i la creativitat. No hi ha cap nota numèrica.

ACTIVITAT 6. LA NOVA CANÇÓ - MUSICALITAZACIÓ DELS POEMES – Sessió 7
TEMPORALITZACIÓ
1 sessió de 50'.
ESPAI
Aula ordinària, disposició de dues fileres de 3 taules.
MATERIALS
Projector, ordinador, PPT, altaveus, fotocòpies (Annex 9),
DESCRIPCIÓ
El professor fa una introducció sobre el moviment artístic i musical de la Nova Cançó. I posa exemples de poemes que s'han musicalitzat. Després reparteix la fitxa de l'activitat 6 (Annex 9) que els alumnes hauran de completar de manera individual.
OBJECTIUS
<ul style="list-style-type: none"> - Conèixer el moviment de la Nova Cançó i els personatges més influents. - Reconèixer la temàtica del poema, el registre, la mètrica i les figures retòriques. - Veure les similituds de la poesia i la cançó. - Gaudir de la bellesa de la literatura i la música.
COMPETÈNCIES
CCL, CSC, CEC, CPAA, SIE.
CONTINGUTS
<p>Conceptes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - La Nova Cançó i els Setze Jutges - Contingut del poema: argument, tema, finalitat i estructura. - Forma del poema: còmput sil·làbic, estrofisme i rima. <p>Procediments:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Escoltar diversos poemes que han sigut musicalitzats. - Fer l' anàlisi del contingut i la forma del poema "M'aclame a tu" de Estellés.

Actituds:

- Actitud participativa i respectuosa.
- Reflexió individual i col·lectiva.
- Desenvolupar l'esperit crític.
- Interès per la cultura i l'art (literatura i música).

METODOLOGIA

Es tracta d'una classe magistral amb ús de suports digitals per escoltar les cançons i una activitat individual que s'entrega i forma part de l'avaluació final.

AVALUACIÓ

El professor observa el comportament i l'actitud que els alumnes tenen a classe, es valora la participació i el treball que hi realitzen. L'activitat 6 s'entregarà en acabar la classe i la seua avaluació serà sobre de 10.

- Apartat a) – 3 punts
- Apartat b) – 2 punts
- Apartat c) – 3 punts
- Correcció ortogràfica – 2 punts

Aquesta activitat suposa un 40% de la nota final.

PROJECTE FINAL – Sessions 8 a 15	
TEMPORALITZACIÓ	
8 sessions de 50'.	
ESPAI	
Aula ordinària, disposició en 4 grups de 6 taules (6 persones).	
MATERIALS	
Projector, ordinadors, PPT, altaveus, fotocòpies del dossier (Annex 10), telèfons mòbil, colors i altres elements com instruments musicals o d'attrezzo.	
DESCRIPCIÓ	
<p>El projecte final suposa la creació d'un poema original que els alumnes han d'elaborar inspirant-se en alguns dels poemes dels autors estudiats al llarg de la unitat i adaptant el text poètic als problemes de debat social actual.. Després de compondre el text poètic l'hauran de musicar, és a dir, adaptar-lo perquè funcione com a cançó: han de posar-li veu i música per finalment gravar el videoclip. Aquest projecte consta d'una part escrita i d'una part aplicada, l'elaboració del producte final, el videoclip. Els alumnes han de seguir els passos del dossier del projecte final (Annex 10), on es descriu amb més detall en què consisteix la part escrita avaluable.</p>	
OBJECTIUS	
<ul style="list-style-type: none"> - Reconèixer el context, moviments i poetes de la poesia de postguerra. - Ser capaç de fer una anàlisi del contingut i la forma d'un poema. - Posar en pràctica de manera crítica i autònoma allò vist al llarg de la unitat. - Crear la seua pròpia obra poètica i convertir-la en cançó. - Gaudir de la bellesa de la literatura i la música. - Fomentar el treball en grup i el respecte i igualtat entre companys/es. - Desenvolupar la competència digital al haver d'aprendre a editar àudio i vídeo. - Buscar informació en internet o altres suports de manera individual. 	
COMPETÈNCIES	
CCL, CSC, CEC, CPAA, SIE, CD	

CONTINGUTS

Conceptes:

- Poesia de postguerra: característiques, moviments i principals autors.
- Contingut del poema: argument, tema, finalitat i estructura.
- Forma del poema: còmput sil·làbic, estrofisme i rima.
- La cançó
- L'*storyboard*
- El videoclip

Procediments:

- Fer una selecció d'algun o alguns poemes en dels autors de la postguerra en els quals inspirar-se.
- Debatre i arribar a acords amb el grup per escollir la temàtica del poema que han d'elaborar.
- Elaborar un poema utilitzant els recursos vistos durant la unitat i adaptar-lo per poder-lo musicar.
- Musicar el poema.
- Fer l'*storyboard* del videoclip
- Gravar el videoclip
- Editar l'àudio i el vídeo.

Actituds:

- Actitud participativa i respectuosa.
- Reflexió individual i col·lectiva i desenvolupament de l'esperit crític.
- Interès per la cultura i l'art (literatura i música).

METODOLOGIA

Es tracta d'un projecte en grups col·laboratius. Els alumnes es distribueixen per grups de 6 persones, que es faran al juntar 2 que ja treballaven junts amb anterioritat.

AVALUACIÓ

La part escrita consta suposa el 70 % de la nota del projecte repartida de la següent manera (Les lletres A, B, E, C i D corresponen a les qüestions de l'annex 10):

- A) Justificació de l'elecció del tema i la seua adaptació al món actual – 35%
- B) Creació del poema (adequació, coherència i cohesió) i anàlisi de la forma – 25%
- E) Conclusió i reflexió general – 10%

El videoclip suposa el 25% de la nota del projecte repartit de la següent:

- C) Storyboard i guió tècnic – 15%
- D) Gravació – 10%

El projecte suposa un 40% de la nota final de la unitat didàctica.

TEMPORALITZACIÓ PROJECTE FINAL

Sessió 8	El professor entrega el document “projecte final” (Annex 10) i fa una explicació sobre els passos a seguir per la seua elaboració. Els alumnes s’agrupen i comencen a buscar informació i possibles poemes en els quals inspirar-se.
Sessió 9 - 10	Una vegada escollit el poema o poemes que serviran d’inspiració, els alumnes han de completar l’apartat A) de l’annex 10 i començar a escriure el seu propi poema.
Sessió - 11	Classe magistral en la qual el professor explica els recursos i les ferramentes d’àudio i vídeo (<i>Developers, MovieMaker, iMove...</i>) que poden emprar per la gravació i edició del vídeo clip. A més s’explica com elaborar un <i>storyboard</i> a partir de l’annex 10. A casa els alumnes hauran de buscar la música que els servirà com a base per a la seua cançó i començar a assajar-la.
Sessió - 12	Els alumnes han d’elaborar l’ <i>storyboard</i> , és a dir reomplir l’apartat C) de l’annex 10.
Sessió- 13 i 14	Es deixa temps perquè els alumnes puguen gravar i editar. Aquestes sessions s’han de complementar amb treball fora de l’aula
Sessió - 15	Entrega del treball escrit, visualització i avaluació.

3.9 MESURES D'ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

L'adaptació curricular proposada en cas que hi haja alumnat amb necessitats especials seria la següent:

- L'alumne amb necessitats especials es trobarà prop del professor mentre s'expliquen el conceptes.
- Rebrà una atenció individualitzada a l'hora d'indicar-li què ha de treballar i la manera d'avaluar-lo.
- A l'hora de fer treballs en grup, amb una finalitat compensatòria i motivacional, l'alumne treballarà en equips formats amb bon rendiment.
- Es recompensarà la seua bona conducta amb reforços positius verbals

3.10 AVALUACIÓ

Aquesta unitat didàctica formaria part de la programació anual d'un grup classe del nivell corresponent, que s'avaluaria d'una forma contínua i integradora. Tot i que ja hem avançat algunes pautes en la fitxa de cada sessió, recordem en aquest apartat les línies generals del procediment avaluador.

Per aquesta unitat en concret es parteix d'una avaluació de tipus processual, que es faria al llarg del desenvolupament de tota la unitat, a través de l'observació, l'assistència a classe, la participació en l'aula, etc,

Però a part cada activitat s'avaluaria de manera individual amb la pretensió de comprovar en quin grau s'han assolit els objectius plantejats inicialment per a cada bloc i al mateix temps avaluar la validesa de la metodologia i els materials escollits per a la seua realització i així prendre decisions de cara a futures sessions. D'aquesta manera cada activitat té uns criteris d'avaluació diferents i aportarà un percentatge distint del total de la nota final de la unitat.

La primera activitat (Annex1) ens permet fer una avaluació diagnòstica, es tenen en compte les respostes donades pels alumnes però no esdevé cap nota numèrica, simplement serveix al professor com orientació i punt de partida. Entre la resta d'activitats que formen part de la unitat hi ha algunes que formaran part de la nota final i altres que no esdevindran

cap nota numèrica. L'avaluació de cada activitat està comentada dins de l'apartat programació de les activitats, ací doncs, sols apareixen els percentatges finals.

Els percentatges són els següents:

Activitat 2	20 %
Activitat 6	40 %
Projecte final	40 %

4. CONCLUSIONS

Aquest treball final de Màster aconsegueix la finalitat perseguida, oferir una proposta viable d'unitat didàctica dins de la programació anual de l'assignatura de valencià: Llengua i literatura en quart de l'ESO i que hauria d'estar integrada al seu torn en el pla lingüístic d'un centre qualsevol.

La redacció del treball ha representat un repte, s'ha hagut de sintetitzar molta de la informació rebuda en les diferents matèries del Màster alhora que documentar-se sobre molts altres aspectes que resultaven desconeguts

S'ha escollit com a eix temàtic la poesia catalana de postguerra ja que, encara que aquest període històric no és massa llunyà en el temps resulta moltes vegades una etapa històrica desconeguda per les generacions més joves i també per a molts adults. De fet, el problema més important per a infants i adolescents és l'adquisició de consciència històrica, que sol anar associada a la variable edat. Per tant, aquesta unitat no s'ha plantejat com un simple exercici per treballar competències lingüístiques i certs continguts del currículum oficial sinó com un camí a la reflexió, perquè treballar amb la història literària, evocar el passat de la llengua, sobretot en etapes de persecució i lluita, entranya pràcticament una dimensió ètica o almenys comporta treballar alhora continguts, destreses i actituds envers el passat i poder traslladar-les al present. El fet de incloure la paraula "passeig" al títol de la unitat no és aleatori, l'aproximació a un dels moments més foscos de la nostra història s'entén com recorregut amé, atent però distés, crític però gens dramàtic sobre el nostre passat recent, una senda que es pot recórrer en ambdues direccions i que convida a la reflexió. D'aquesta manera, amb certa ironia i certa actitud preventiva es pretén fer una petita advertència: les tenebres del passat no s'han dissipat del tot i podrien tornar a cernir-se sobre nosaltres si la societat no és capaç de reaccionar-hi.

El disseny de la unitat s'ha fet tenint presents els principis de la pedagogia activa, d'orientació cognitivo-constructivista. La idea clau és que el coneixement no és un objectiu predefinit abans d'iniciar el procés docent, sinó que es construeix, es reconfigura en funció de les necessitats dels aprenents, del context, de la interacció que estableixen entre ells i amb els docents. En aquest sentit, la unitat didàctica preveu tant l'avaluació de l'alumnat com la pròpia autoavaluació, a partir del *feedback* que s'obtidria de la seua virtual implementació en un context educatiu concret: en un centre arrelat en un entorn, amb nom i cognoms.

La proposta didàctica s'articula amb continguts relatius a la poesia catalana de postguerra, inclosos en el bloc de literatura del currículum vigent, tot concedint una atenció particular, per raons òbvies, a la producció valenciana. L'estructura de la unitat combina la transmissió de continguts referencials amb les activitats de producció textual. Relaciona les dades històriques de l'etapa de postguerra amb l'anàlisi literària elemental. Mitjançant les diferents activitats, que inclouen alhora una petita selecció de textos poètics del període abordat, es treballen els principis textuais d'adequació al context, coherència semàntica i cohesió sintàctica així com el desenvolupament de la competència comunicativa de l'alumnat, tant en el sentit d'expressió oral com escrita sense deixar de costat el desenvolupament d'altres competències com la digital.

En la producció de textos escrits, les activitats preveuen la redacció, individual o en grup, de petites mostres d'escriptura ordenades en grau creixent de dificultat. Aquestes inclouen, entre altres, el comentari de text bàsic, el discurs expositiu, i, finalment, la creació poètica en un registre planer, pensat per a integrar-se en un videoclip breu. La metodologia prevista per la pràctica docent real es basa en l'enfocament comunicatiu i en les propostes de treball autònom significatiu.

Entre els aspectes positius que ofereix aquesta proposta es troba la possibilitat de formar part d'un projecte conjunt amb altres assignatures com història o educació en valors a través d'un enfocament AICLE. D'altra banda, la inclusió de la música reforça la posada en pràctica dels coneixements adquirits en un context real i proper a les experiències i interessos dels alumnes. En efecte, la música, avui en dia, forma part de la nostra quotidianitat i els videoclips com a representació d'aquesta tenen molt bona acollida entre els joves.

Però la dimensió més valuosa que al nostre modest parer aporta la unitat és el fet d'incloure la reflexió crítica, l'anàlisi del present, la resposta activa i argumentada. Aquesta unitat hauria de traslladar als seus destinataris últims, els alumnes, dues qüestions bàsiques. La primera, que hi ha coses que canvien amb el temps, i n'hi ha unes altres que es mantenen, encara que es camuflen o es dissimulen sota noves aparences. La segona qüestió, i potser la més important, és que la llengua és l'instrument de comunicació més bàsic i més potent. I que la comunicació no sols és intercanvi d'informació, és també transformació de la realitat, palanca de canvi. Amb un ús poètic de la llengua podem defensar opinions, denunciar injustícies i abusos, reivindicar un món més habitable i equitatiu. Un món fet de llengües i paraules, on es puguin expressar sense restriccions tant

la identitat individual com l'expressió del sentiment identitari col·lectiu, en una perspectiva de diàleg intercultural i de respecte als drets de totes les comunitats lingüístiques.

Comptat i debatut, la necessitat d'adonar-se que estem constituïts de memòria i que la memòria és, per definició, històrica. En realitat, el present treball complirà el seu objectiu si aquesta unitat didàctica es poguera posar en pràctica en el context d'un curs i un centre escolar concrets, si servira perquè els alumnes s'animaren a entrar en el joc de la comprensió del passat, passejant-se la seua realitat i trobar un camí per expressar els seus sentiments i emocions.

5. BIBLIOGRAFIA

- CASANOVA VEGA P, DURÁN RODRÍGUEZ, M, (2008) “¡Mamá, no cambies de canal en los anuncios!”, *Aula de Innovación Educativa*, 173, 17-35.
- CARBÓ, Ferran (2009). *Com un vers mai no escrit. La poesia de Vicent Andrés Estellés en els anys cinquanta*. València/Barcelona: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, Publicacions de l'Abadia de Montserrat,
- CARBÓ, Ferran i SIMBOR, Vicent (1993): *La recuperació literària en la postguerra valenciana (1939-1972)*, València/Barcelona: Institut Interuniversitari de filologia valenciana/Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- CORTÉS, Santi (1995) *València sota el règim franquista. 1939 – 1951*. València/Barcelona: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, Publicacions de l'Abadia de Montserrat
- LOMAS. Carlos (2014) : *La educación lingüística, entre el deseo y la realidad: competencias comunicativas de la enseñanza y el lenguaje*. Barcelona: Octaedro.
- MARTIN BRAVO. C, NAVARRO GUZMÁN, J. (2011) : *Psicología para el profesorado de educación secundaria y bachillerato*. Madrid: Pirámide.
- MONFERRER, Aina (2014) “Manualística i ensenyament de la literatura catalana: la figura de Vicent Andrés Estellés en l'ensenyament mitjà” . Dins: *Actes del XVIè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Vol. III. Barcelona: PAM, p. 221-234.
- MONFERRER, Aina (2019) *Vicent Andrés Estellés i la literatura a l'aula. Anàlisi de l'estil i propostes didàctiques*. València: Institució Alfons el Magnànim.
- RODRÍGUEZ GONZALO, Carmen (2011) : *Didáctica de la lengua castellana y literatura*. Barcelona: Graó.

Legislació

- Real Decreto 1105/2014, de 26 de diciembre, por el que se establece el currículo básico de la Educación Secundaria Obligatoria y del Bachillerato.
- DECRETO 87/2015, de 5 de junio, del Consell, por el que establece el currículo y desarrolla la ordenación general de la Educación Secundaria Obligatoria y del Bachillerato en la Comunitat Valenciana. [2015/5410].
- OrdenECD/65/2015, de 21 de enero, por la que se describen las relaciones entre las competencias, los contenidos y los criterios de evaluación de la educación primaria, la educación secundaria obligatoria y el bachillerato

Webgrafia

- LA GALERA. (s. f.). *BAT LLengua i Literatura 1: Vol. Unitat 10* (Les figures retòriques ed.) [Libro electrònic]. La Galera. <http://educadors.text-lagalera.cat/interact/public/guiesBAT2016/BAT1LG/Unitat10/BAT1LG10DOC02.pdf>
- MARTÍN MASIP, J. L. (s. f.). *Bloc del Josep Lluís Martín Masip*. blocs.xtec.cat. Recuperado 28 de junio de 2020, de <https://blocs.xtec.cat/jmarti45/apunts-de-metrica/>

6. ANNEXOS

Annex 1

Un passeig per la poesia de postguerra 1939-1972

INTRODUCCIÓ: RELACIÓ CONTEXT I OBRES

Josep Bartolí (1910 -1995) Sèrie camps de concentració

Activitat 1: Llegeix els poemes i contesta les següents preguntes:

1. Què podries dir de l'etapa de la postguerra?
2. Què va passar amb l'ús del català?
3. Què entens per realisme històric?
4. Coneixeu cap poeta d'aquesta època?
5. Quins penseu que seran els temes de la majoria de produccions artístiques d'aquesta època?

Annex 2

ELS NOSTRES POETES A LA POSTGUERRA

Nom del Grup:	Components:
NOM POETA	
BIOGRAFIA	
MOVIMENT	
OBRA	
CARACTERÍSTIQUES	

Annex 3

RÚBRICA 1: TREBALL ESCRIT

Aspectes	Incomplet: 1	Just: 2	Bé: 3	Excel·lent: 4
Temps d'entrega	No es presenta o es presenta amb més de tres dies de retard	Es presenta amb dos dies de retard.	Es presenta amb un dia de retard.	Es presenta en la data indicada.
Contingut	Informació molt simplista	Manca alguna informació però s'ajusta al que s'havia de treballar	La informació és clara i adequada, s'ajusta al que s'havia de treballar.	La informació es completa i molt clara.
Redacció	El treball no s'entén.	Costa d'entendre la informació, les idees no estan ben organitzades.	La informació s'entén però podria estar millor organitzada.	La informació s'entén perfectament i està ben organitzada.
Ortografia	Més de 10 errors ortogràfics	Més de 6 errors ortogràfics i menys de 10.	Menys de 6 errors ortogràfics.	Cap error ortogràfic.
Presentació i pulcritud	Presentació deficient.	Presentació bàsica.	Presentació correcta.	Presentat amb pulcritud i neteja.
Treball en grup	Treball massa individual	S'aprecia certa col·laboració en l'estructura global	S'aprecia la col·laboració en la globalitat del treball	El treball mostra un alt nivell de planificació i col·laboració

Data:

Grup:

Comentaris:

RÚBRICA 2: PRESENTACIONS ORALS

Aspectes	Incomplet: 1	Just: 2	Bé: 3	Excel·lent: 4
Contingut	Informació molt simplista	Manca alguna informació però s'ajusta al que s'havia de treballar	La informació és clara i adequada, s'ajusta al que s'havia de treballar.	La informació es completa i molt clara.
Estructura del contingut	L'organització és confusa, manca una direcció clara	Les transicions per presentar els continguts no acaben de ser adequades	L'organització és adequada i les seccions estan relacionades entre sí	Mostra una planificació adequada. La seqüència és lògica i clara
Preparació	Ha de fer algunes rectificacions, de vegades dubta	Exposició fluïda amb alguns errors	Exposició fluïda amb pocs errors	Bon domini del tema, no hi ha errors
Presentació oral	Costa mantenir l'interès.	Un poc monòtona	Manté l'interès	Manté l'interès i atreu l'atenció durant tota l'exposició
Veu, entonació i aspectes no verbals	To apagat, no vocalitza i no s'entén, molts errors	Costa d'entendre alguns fragments. Hi ha alguns errors.	S'entén, i és fluïda malgrat alguns errors.	Fluïda, s'entén molt bé i té un bon nivell lingüístic.
Material de suport	No empra o són pocs i no gaire encertats	Utilitza, però falta adequació.	Adequats i han ajudat a comprendre els conceptes	Adequats, interessants i atractiu i ben organitzat
Temps	No s'ajusta al temps establert (massa curta o massa llarga)	Temps quasi ajustat amb un final precipitat o un allargament innecessari	Temps ajustat	Temps completament ajustat al previst
Treball en grup	Treball massa individual	S'aprecia certa col·laboració en l'estructura global	S'aprecia la col·laboració en la globalitat del treball	El treball mostra un alt nivell de planificació i col·laboració

Data:
Grup:
Comentaris:

Annex 4

FITXA 1 : AVALUACIÓ DE LA PRESENTACIÓ DELS ALTRES GRUPS

Valora de l'1 al 4 els següents aspectes: *Completament d'acord (4), d'acord (3), poc d'acord (2), gens d'acord (1)*

Grup avaluat:	
Nom del meu:	
La informació és completa, interessant i molt clara	
L'organització de la informació és adequada	
Manté l'interès i atrau la atenció durant tota l'exposició	
S'entén perfectament, parla amb claredat i correcció lingüística	
El material visual es adequat i facilita la comprensió	
TOTAL	
Comentaris:	

FITXA 2 : AUTOAVALUACIÓ TREBALL GRUPAL

Valora de l'1 al 4 els següents aspectes: *Completament d'acord (4), d'acord (3), poc d'acord (2), gens d'acord (1)*

Nom del grup i components:	
La planificació i organització de les tasques ha sigut l'adequada	
Hem treballat tots per igual	
Ens hem ajudat mútuament	
Hem assolit els objectius de l'equip	
No han aparegut conflictes o els hem resolt de manera satisfactòria	
Pensem que aquesta tasca és interessant	
Hem après en realitzar aquesta tasca	
TOTAL	
Comentaris:	

Annex 5

CANVIEM EL TEMA

Activitat 3: En grups de tres persones heu de completar el poema amb paraules adequades al determinat tema que elegiu (l'amor, el desamor, l'institut, la família...). Després haureu de recitar-lo davant la resta de la classe.

Assaig de càntic en el temple

Oh, que cansat estic de la meva covarda, vella, tan salvatge terra, i com m'agradaria allunyar-me'n, nord enllà, on diuen que la gent és neta i noble, culta, rica, lliure, desvetllada i feliç!
 Aleshores, a la congregació, els germans dirien desaprovant: "Com l'ocell que deixa el niu, així l'home que se'n va del seu indret", mentre jo, ja ben lluny, em riuria de la llei i de l'antiga saviesa d'aquest meu àrid poble.
 Però no he de seguir mai el meu somni I em quedaré aquí fins a la mort.
 Car sóc també molt covard i salvatge i estimo a més amb un desesperat dolor aquesta meva pobra, bruta, trista, dissortada pàtria.

Salvador Espriu. "El caminant i el mur" (1954)

..... **de càntic** .....

Oh, que ..... estic de la meva ..... , ... , tan ..... , i com m'agradaria ..... , ...enllà, on diuen que ..... és ..... i ..... , ... , ... , ... i ..... !
 Aleshores, a la ..... , ... : "Com ..... que ..... , així ..... que ..... ", mentre jo, ja ..... , ... de ..... i ..... d'aquest .....
 Però no ..... I em quedaré aquí fins a la mort.
 Car sóc ..... i estimo a més amb un ..... aquesta meva ..... , ... , ... , ...

Annex 6

REORGANITZEM EL POEMA

Activitat 4 : En grups de tres persones heu de reorganitzar aquest poema de Maria Beneyto. En primer lloc, haureu de separar-lo en estrofes i dir el tipus de poema, de vers i de rima. Finalment feu un breu comentari sobre el tema, justifiqueu la vostra resposta.

Cridàvem sota els llamps amb veu d'espurna.

Trencat el sostre, Déu potser guaitava:
sols va respondre a enderrocs, silencis,
per l'absència més blava.

Sols era cert que no arribava l'àngel
que ens pogués dur les lletres de la joia.
(Pensàvem àngels morts, sota la flama
la socarrada ploma).

Sols era cert que el cel, dalt del miracle
d'altre jorn ben rebut, d'altra esperança
anava fent-se foc pel món on érem
la novella niuada.

Ai, la infantesa closa a la tenebra,
com va deixar amb foc les seues fites!
des d'un ressò de flama, sots la cendra,
els pànics ofegats encara criden.

La ciutat a l'entorn. I el cel a la terra,
a trons inconeguts tot ell desfent-se.
(On les coques amb mel? On la tendresa?
On el déu del pessebre?)

Era el clam infinit. La nostra terra
ferida al cor, ens deia sens paraules,
petits noms de la sang que s'enfugia.
La terra, dessagnant-se.

Es trencava la pau blanca dels núvols.
L'alta mort ens plovia vers la vida,
i la infantesa es feia un crit de pedra,
una negror petita.

Annex 7

APUNTS DE MÈTRICA

1 EL VERS I LA SEVA MESURA

Un vers és una sèrie de paraules determinada per un nombre de síl·labes, pauses, accents, ritmes, etc., que sol ocupar una ratlla.

Des del punt de vista del recompte sil·làbic, mentre que el castellà i l'italià prenen com a model el vers acabat en paraula plana (a causa de la major abundor de paraules prosòdicament planes en aquestes llengües), el català, com el provençal i el francès, parteix d'un model de vers acabat en paraula aguda (a causa de la major abundor de paraules prosòdicament agudes en aquestes llengües).

EN CATALÀ NOMÉS S'HA DE COMPTAR FINS A LA DARRERA SÍL·LABA ACCENTUADA.

Fenòmens de caràcter fonètic que incideixen en el còmput sil·làbic

Són el resultat del contacte entre la vocal final d'una paraula i la vocal inicial de la paraula següent.

a) El hiat o hiatus: Pronunciació separada de les dues vocals en contacte. És freqüent sobretot en la poesia medieval.

b) La sinalefa: Pronunciació en una sola síl·laba de les dues vocals en contacte.

c) L'elisió: Supressió en la pronunciació d'una de les dues vocals en contacte (la a o la e àtones).

Al marge d'aquests fenòmens fonètics derivats de la pronunciació, en poesia existeixen d'altres llicències poètiques que afecten també el nombre de síl·labes d'un vers. Ens cal destacar:

1r) La dièresi: consisteix a pronunciar com dues síl·labes diferents les vocals d'un diftong (rarament usada en la poesia catalana).

2n) La sinèresi: consisteix a unir forçadament dues vocals que no formen diftong.

2 ELS VERSOS CATALANS

Tenint en compte el seu nombre de síl·labes, els versos catalans poden ser d'art menor i d'art major. Els primers poden tenir de 4 a vuit síl·labes, sense cesura, i els segons poden constar de nou, de deu i de dotze síl·labes, amb cesura o sense.

Recordem que la cesura és una pausa que divideix un vers en dues parts (iguals o desiguals) anomenades hemistiquis, que pot coincidir o no amb una pausa sintàctica i que pot estar situada o no entre dues paraules

2.1. ELS VERSOS D'ART MENOR

a) tetrasíl·lab - És el més curt dels utilitzats per la poesia catalana. (metre adoptat per Jaume Roig a l'Espill).

b) pentasíl·lab - no ha estat gaire conreat per la poesia catalana medieval.

c) hexasíl·lab - ha estat força emprat al llarg de la nostra història literària, especialment per la poesia popular.

d) heptasíl·lab - ha estat dels més utilitzats en totes les èpoques.

e) octosíl·lab - és també un metre de molt predicament.

2.2 ELS VERSOS D'ART MAJOR

a) el decasíl·lab - Pot portar cesura o no portar-ne. En cas de portar-ne adopta 3 modalitats diferents:

- **4+6**: és el model de vers més clàssic de la poesia catalana antiga.

- **6+4**: és d'origen francès.

- **5+5**: és de procedència castellana.

El decasíl·lab sense cesura ofereix un ritme accentual amb accent predominant a la sisena síl·laba o bé a la quarta i a la vuitena. Es tracta de l'adaptació catalana de l'endecasillabo italià.

b) L'alexandrí - El vers de dotze síl·labes (6+6) és el vers rimat més llarg que utilitza la poesia catalana.

2.3 ELS VERSOS DE NOU I D'ONZE SÍL·LABES

L'enneasíl·lab i l'hendecasíl·lab són metres molt poc usats en la lírica catalana.

A) LA MÈTRICA ACCENTUAL (EL RITME)

A més a més del sil·labisme, els versos poden ser escandits tenint en compte la distribució de síl·labes àtones i tòniques al llarg de cada vers. Aquesta distribució accentual permet de distingir petites unitats rítmiques dins de cada vers que s'anomenen peus mètrics. En síntesi, la noció de peu mètric procedeix de les llengües clàssiques (grec i llatí), en les quals les síl·labes eren distingides per la quantitat (síl·labes llargues i breus), distinció que, en perdre's, fou substituïda en les llengües neollatines per l'alternança de síl·labes tòniques i àtones.

Al marge del fet que la llengua catalana tendeix prosòdicament al binarisme accentual i, especialment, al ritme iàmbic (síl·laba àtona més síl·laba tònica), les clàusules rítmiques binàries i ternàries són les següents (- representa síl·laba tònica i U síl·laba àtona):

- **Iambe (U -)**: de dins el pit covard els mots com un estol.
- **Troqueu (- U)**: és quan dormo que hi veig clar
- **Dàctil (- U U)**: l'illa de l'últim adéu on es va inclinà el meu migdia.
- **Amfíbrac (U - U)**: s'agita la pompa llanguent d'una immensa cortina.
- **Anapest (U U -)**: va passant entremig de sa gent adormida

3 LA RIMA

La rima és la total o parcial repetició de sons al final de dos o més versos a partir de la darrera vocal tònica, incloent aquesta.

Pot ser:

1. **Consonant**: Es repeteixen els mateixos sons vocàlics i consonàntics a partir de la darrera vocal tònica.
2. **Assonant**: Es repeteixen els mateixos sons vocàlics a partir de la darrera vocal tònica.
3. **Masculina**: quan l'accent final de vers recau en un mot agut.
4. **Femenina**: quan l'accent final de vers recau en un mot pla.
5. **Esdrúixola**: quan l'accent final de vers recau en un mot esdrúixol (molt infreqüent)

4.1. Els versos sense rima.

Les modalitats més importants dels versos sense rima són els versos blancs (versos que no rimen però que se subjecten a regularitats mètriques (disposició dels accents, uniformitat sil·làbica, ...). La variant més coneguda del vers blanc són els anomenats versos estramps (decasíl·labs 4+6, molt conreats en literatura catalana); i els versos lliures (de total llibertat mètrica i accentual i no subjectes a cap mena de regularitat, si bé pot existir la rima (distribuïda irregularment).

4 LES COMBINACIONS MÈTRIQUES (LES ESTROFES)

a) **L'apariat:** *agrupació de dos versos que rimen en consonant.*

b) **El tercet:** combinació de tres versos. Els més utilitzats han estat els tercets encadenats, estrofa d'origen italià de versos decasíl·labs sense cesura que segueixen l'esquema ABA BCB CDC... i que rimen en consonant.

c) **La quarteta:** combinació de 4 versos d'art menor, de rima consonant.

d) **El quartet:** combinació de 4 versos d'art major, de rima consonant.

e) **El quintet:** combinació de 5 versos, d'art menor o major, enllaçats per almenys dues rimes consonàntiques diferents.

f) **El sextet:** combinació de 6 versos, d'art menor o major, enllaçats per 3 rimes consonàntiques.

g) **L'octava:** combinació de 8 versos, normalment d'art major (i en especial decasíl·labs de 4+6).

Té diverses variants:

– **La cobla** (és l'octava clàssica de la poesia culta catalana medieval i la que hi fou més usada). La seva distribució de la rima donà origen a 6 tipus de cobles:

1. **Creu-creuada:** ABBA CDDC

2. **Cadeno-encadenada:** ABAB CDCD

3. **Creu-encadenada:** ABBA CDCD

4. **Cadeno-creuada:** ABAB CDDC

5. **Creu-caudada:** ABBA CCDD

6. Cadeno-caudada: ABAB CCDD

– L'octava reial. D'origen italià, respon a l'esquema mètric ABAB ABCC

h) La dècima: N'hi ha de diversos tipus, però la més perfecta és l'anomenada espinela, composta de 10 versos heptasíl·labs que segueixen l'esquema abbaaccddc.

i) El sonet: d'origen italià, és la unió de 2 quartets i 2 tercets.

j) El romanç: composició poètica de nombre indeterminat de versos (generalment de 7 síl·labes) en què rimen en assonant els versos parells, mentre que els senars queden solts.

¹

---

¹ Martín Masip, J. L. (s. f.). *Bloc del Josep Lluís Martín Masip*. blocs.xtec.cat. Recuperat 28 de juny de 2020, de <https://blocs.xtec.cat/jmarti45/apunts-de-metrica/>

Annex 8

Les figures retòriques

LES FIGURES RETÒRIQUES	
FIGURES RELACIONADES AMB LA FORMA EXTERNA DELS MOTS	
<p>Al·literació Repetició d'un mateix so o de diversos sons semblants en un mateix fragment, com ara una oració o bé un o més versos.</p>	<p><u>V</u>inyes <u>v</u>erdes <u>v</u>ora el mar, ara que el <u>v</u>ent no remuga, us feu més <u>v</u>erdes i encar tenui la <u>f</u>ulla <u>p</u>oruga, <u>v</u>inyes <u>v</u>erdes <u>v</u>ora el mar.</p> <p>JOSEP MARIA DE SAGARRA</p>
<p>Anagrama Reordenació dels sons (amb les adaptacions gràfiques corresponents) d'una paraula per formar-ne una altra que s'hi refereix d'una manera més subjectiva.</p>	<p>Quan et deturis on el meu nom et crida, vulgues que dormi somniant mars en calma, la claror de Sinera.</p> <p>SALVADOR ESPRIU</p>
<p>Onomatopèia Combinació de sons de la llengua per tal d'imitar o suggerir sons de la realitat.</p>	<p><u>C</u>om <u>f</u>eix de <u>c</u>anyes <u>c</u>ruixen <u>t</u>ri<u>x</u>ades ses <u>a</u>rr<u>e</u>ls.</p> <p>JACINT VERDAGUER</p>
<p>Paronomàsia Joc de paraules en què s'oposen dos mots que només es diferencien en algun so, o també en què un mateix mot és usat en dos sentits diferents.</p>	<p>Oh vigorosa estirp! Esclava indigna Que cobeges viltats: <u>S</u>agna, i <u>s</u>igna El teu rescat, i el retorn a la idea!</p> <p>J. V. FOIX</p>

FIGURES RELACIONADES AMB LA SINTAXI	
<p>Anàfora Repetició d'un mateix mot o grup de mots al començament de dues o més oracions o, sobretot, versos per tal de reforçar-ne el sentit.</p>	<p>—Seràs roure, seràs penya, <u>seràs</u> mar esvalotat, <u>seràs</u> aire que s'inflama, <u>seràs</u> astre rutilant, <u>seràs</u> home sobre home, perquè en tens la voluntat.</p> <p>JOAN MARAGALL</p>
<p>Asíndeton Acumulació de signes de puntuació, generalment comes, alguns dels quals s'utilitzen en substitució de conjuncions de coordinació i amb la finalitat d'accelerar i intensificar l'expressió.</p>	<p>aquesta meva pobra, bruta, trista, dissortada pàtria.</p> <p>SALVADOR ESPRIU</p>
<p>Hipèrbaton Alteració de l'ordre sintàctic habitual de les oracions, per raons mètriques o per conferir dinamisme al text.</p>	<p>Ab una pinta de marfil polia Sos cabells de finíssima atzabeja, A qui los d'or més fi tenen enveja, En un terrat, la bella Flora, un dia.</p> <p>FRANCESC VICENÇ GARCIA</p>
<p>Polisíndeton Acumulació de conjuncions de coordinació entre diferents sintagmes, oracions o versos, amb la finalitat d'alentir i intensificar l'expressió.</p>	<p>El poble és tu tu tu tot d'altra gent que no coneixes, els teus secrets els secrets dels altres.</p> <p>MIQUEL MARTÍ I POL</p>
<p>Paral·lelisme Repetició, en oracions o versos successius, d'una mateixa estructura sintàctica i, sovint, d'una part de les paraules que la formen.</p>	<p>Seràs brau o de pau? Seràs carn d'escoxador o màrtir nacional?</p> <p>PERE QUART</p>
<p>Quiasme Disposició simètrica de quatre elements, de manera que el tercer repreneu el segon, i el quart, el primer.</p>	<p>Salabrugues per coixí, per llençol les gavarres.</p> <p>JOSEP MARIA DE SAGARRA</p>

FIGURES RELACIONADES AMB EL SIGNIFICAT	
<p>Antítesi Contraposició de dos mots, sintagmes o oracions de sentit oposat.</p>	<p>M'exalta el <u>nou</u> i m'enamora el <u>vell</u>. J. V. FOX</p>
<p>Comparació Relació de semblança entre dos termes que s'estableix mitjançant el nexa <i>com</i>, per exemple, o el verb <i>semblar</i>, per exemple.</p>	<p>Lo comte Tallaferró va <u>com lo vent</u> volant per les altures del Pirineu. JACINT VERDAGUER</p>
<p>Epítet Ús d'un adjectiu qualificatiu per remarcar una qualitat inherent d'un nom.</p>	<p>En el vaixell de la nit sigues fanal i senyera, lluna trista de la mar, lluna <u>blanca</u> de les pedres. TOMÀS GARCÉS</p>
<p>Equívoc Paraula o expressió de doble sentit evident o que es pot deduir del sentit general del text.</p>	<p>[...] <u>Que lentes</u> [calentes] les fulles roges de les veus, que incertes quan vénen a colgar-nos. Adormides, les fulles dels meus besos van colgant els recers del teu cos. GABRIEL FERRATER</p>
<p>Metàfora Associació de dos termes, un de real i un d'imaginari, als quals s'atribueix una analogia o semblança. En les metàfores pures o <i>in absentia</i> només apareix l'element imaginari, i el real s'ha de deduir, mentre que en les metàfores impures o <i>in praesentia</i> apareixen tots dos elements relacionats per una aposició, per una preposició o pel verb <i>ser</i>.</p> <p>L'al·legoria és un conjunt de metàfores relacionades en el marc d'un text o composició poètica.</p>	<p>Metàfora pura: Vares venir fins on jo dormia i em vas despertar, i em vas convidar a tenir set, una gran set per a la qual et vas fer <u>copa</u> on jo la pogués beure. JOAN VINYOLI</p> <p>Metàfora impura: Els meus pits són dos ocells engabiats quan els teus dits els cerquen per entre les fulles i les flors del vestit. MARIA MERCÈ MARÇAL</p> <p>Sí com l'infants quan mira lo retaule e, contemplant la pintura ab imatges ab son net cor, no lo'n poden gens partre —tant ha plaser de l'aur qui l'environa—, atressí em pren davant l'amorós cercle de vostre cors, que de tants béns s'enrama, que mentre el veï màs que Déu lo contemple: tant hai de joi per amor qui em penetra. JORDI DE SANT JORDI</p> <p>[poeta = infant; dama = retaule; plaer estètic = plaer amorós]</p>

FIGURES RELACIONADES AMB EL SIGNIFICAT	
<p>Metonímia Associació de dos termes, un de real, generalment absent, i un d'imaginari, que mantenen una relació de contigüïtat o proximitat física o lògica (causaefecte, contigent-contingut, origen-producte, autor-obra, matèriaobjecte, etc.).</p>	<p>Súnion! T'evocaré de lluny amb un crit d'alegria, tu i el teu sol lleial, rei de la mar i del vent: pel teu record, que em dreça, feliç de sal exaltada, amb el teu marbre absolut, noble i antic jo com ell.</p> <p style="text-align: right;">CARLES RIBA</p> <p>[marbre = temple]</p>
<p>Oxímoron Juxtaposició o proximitat de dos mots contradictoris o de significats que s'exclouen entre si.</p>	<p>Oh, quan serà que regaré les galtes d'aigua de plor amb les llàgrimes dolces!</p> <p style="text-align: right;">AUSIÀS MARC</p>
<p>Paradoxa Unió de dues idees aparentment irreconciliables en el marc d'una oració o d'un vers.</p>	<p>És quan dormo que hi veig clar.</p> <p style="text-align: right;">J. V. FOIX</p>
<p>Símbol Representació d'un concepte, generalment abstracte, a partir d'una imatge que li és associada en la tradició cultural.</p>	<p>A mig aire de la serra veig un ametller florit: Déu te guard, <u>bandera blanca</u>, dies ha que t'he delit. Ets la <u>pau</u> que s'anuncia entre el sol, núvols i vents...</p> <p style="text-align: right;">JOAN MARAGALL</p>
<p>Sinècdoque Designació de la part d'un element amb l'expressió que normalment designa el tot (sinècdoque generalitzant) o del tot per l'expressió que designa una part (sinècdoque particularitzant).</p>	<p>Temple mutilat, desdenyós de les altres columnes que en el fons del teu salt, sota l'onada rient, dormen l'eternitat! Tu vetlles, blanc a l'altura.</p> <p style="text-align: right;">CARLES RIBA</p> <p>[onada = mar]</p>
<p>Sinestèsia Associació de dos elements relacionats amb camps sensorials diferents.</p>	<p>Se'ns va morint la llum, que era color de mel, i ara és <u>color d'olor de poma</u>.</p> <p style="text-align: right;">GABRIEL FERRATER</p>

FIGURES RELACIONADES AMB LA LòGICA	
<p>Apòstrofe Invocació a una entitat real o imaginària, com ara la divinitat, un element natural, el mateix lector, etc.</p>	<p>Oh sol, oh màgic poderós qui sense filtres ni col·liris verses la gamma de ton iris, tornes l'espai de tos colors! GUERAU DE LIOST</p>
<p>Hipèrbole Expressió d'un significat determinat de manera exagerada, per tal que el lector intensifiqui la seva atenció sobre aquell aspecte en concret.</p>	<p>Bullirà el mar com la cassola en forn, mudant color e l'estat natural [...]. Grans e pocs [petits] peixs a recors correran e cercaran amagatalls secrets: fugint al [del] mar on són nodrits e fets, per gran remei en terra eixiran. AUSIÀS MARC</p>
<p>Ironia Expressió d'un significat contrari del que en el fons vol transmetre l'autor.</p>	<p>Qui veïna pot tenir, <u>quina sort divina!</u> Ai veïna, serafí que alça una cortina, o que mira el seu tapí —no se sap què esbrina—, o que rega el bell esclat d'una clavellina! <u>No hi ha res tan delicat</u> com una veïna! JOSEP CARNER</p>
<p>Personificació Atribució de qualitats humanes a animals o éssers inanimats.</p>	<p>Les barques llunyanes i les de la sorra prendran un aire <u>fidel i discret</u>, no ens <u>miraran</u>; <u>miraran</u> noves rutes amb l'<u>esguard lent del copsador distret</u>. JOAN SALVAT-PAPASSEIT</p>
<p>Prosopopeia Atribució de la qualitat humana de la parla a un animal o ésser inanimat.</p>	<p>En una bella plana, per on passava una bella aigua, estaven moltes bèsties que volien elegir rei. Acord fo empres per la major part que lo Lleó fos rei, mas lo Bou contrastava molt fortment a aquella elecció, e dix estes paraules: —Senyors, a noblesa de rei se cové bellesa de per- sona, que sia gran, humil, e que no dó damnatge a ses gents... RAMON LLULL</p>

2

² LA GALERA. (s. f.). *BAT Llengua i Literatura 1: Vol. Unitat 10* (Les figures retòriques ed.) [Libro electrónico]. La Galera.
<http://educadors.text-lagalera.cat/interact/public/guiesBAT2016/BAT1LG/Unitat10/BAT1LG10DOC02.pdf>

Annex 9

Activitat 6: Escolta i llegeix el següent poema. I respon a les preguntes que trobaràs baix.

M'aclame a tu

M'aclame a tu, mare de terra sola.
Arrape els teus genolls amb ungles brutes.
Invoque un nom o secreta consigna,
mare de pols, segrestada esperança.

Mentre el gran foc o la ferocitat
segueix camins, segueix foscos camins,
m'agafe a tu, os que més estimava
i cante el jorn del matí il·limitat.

El clar camí, el pregon idioma,
un alfabet fosforescent de pedres,
un alfabet sempre amb la clau al pany,
el net destí, la sendera de llum,
sempre, a la nit, il·luminant, enterc,
un bell futur, una augusta contrada!

Seràs el rent que fa pujar el pa,
seràs el solc i seràs la collita,
seràs la fe i la medalla oculta,
seràs l'amor i la ferocitat.

Seràs el rent que fa pujar el pa,
seràs el solc i seràs la collita,
seràs la fe i la medalla oculta,
seràs l'amor i la ferocitat.

Seràs la clau que obre tots els panys,
seràs la llum, la llum il·limitada,
seràs confí on l'aurora comença,
seràs forment, escala il·luminada!

Seràs l'ocell i seràs la bandera,
l'himne fecund del retorn de la pàtria,
tros esquinçat de l'emblema que puja.

Jo pujaré piament els graons
i en arribar al terme entonaré
el prec dels béns que em retornaves sempre.

Música: Ovidi Montllor i Toti Soler – Text: V- Andrés Estellés

- a) De què parla el poeta, a qui es dirigeix i amb quina finalitat?
- b) Quins recursos retòrics utilitza?
- c) Fes una anàlisi mètrica: Número de síl·labes, tipus de estrofa, de vers i de rima.

Annex 10

**PROJECTE FINAL
EL NOSTRE VIDEOCLIP POÈTIC**

Nom del Projecte: ....

Classe: ...

Nom del grup: ...

Components: ...

Lloc i data: ...

A) Selecció, justificació del tema i adaptació al món actual:

Amb el grup, feu un debat sobre els temes tractats pels poetes de la postguerra i feu una selecció de diversos poemes d'aquests autors vistos al llarg de la unitat. Escolliu un o dos que vos vagen a servir com inspiració. Justifiqueu en 300 paraules la vostra selecció i com aquest tema es pot adaptar la món actual.

B) Creació del propi poema i anàlisi del contingut i la forma:

Comenceu a crear el vostre propi poema, no heu de fer una versió del poema del l'autor escollit, però si el podeu emprar com a font d'inspiració i ajuda. Penseu que heu de tenir en compte la el contingut i la forma. El poema ha d'incloure el màxim de recursos retòrics i un mínim de 5 estrofes més la o les que han de servir de tornada. Heu de tenir en compte que la duració del videoclip ha de ser aproximadament de 2 minuts.

Una vegada redactat el poema, feu una anàlisi del contingut: tema, finalitat, a qui va dirigit..., recursos retòrics emprats i un anàlisi de la forma: còmput sil·làbic, tipus d'estrofa, de vers i de rima. Justifiqueu la vostra resposta en 500 paraules.

C) Storyboard i guió tècnic

Completeu el vostre *storyboard* i guió tècnic que empreneu per gravar el vostre videoclip. Podeu prendre com a model la plantilla següent

Seqüència:	Escena:	Plànol:	Duració:
IMATGE		Descripció de l'acció:	
Atrezzo:		Música. Versos/ estrofes que es canten:	

D) Gravar i editar el vostre videoclip.**E) Conclusió i reflexió sobre el treball en general.**

Escriviu en grup una reflexió final sobre el treball que heu elaborat (al voltant de 300 paraules). Entre altres possibles qüestions, els alumnes poden reflexionar sobre els interrogants següents:

Penseu que heu aconseguit el vostre objectiu?

,Què penseu del vostre projecte final?

Com ha sigut treballar en grup?

Què penseu sobre l'activitat en si?

Què n'heu après?

Quines dificultats conceptuals, de context comunicatiu o de caràcter tècnic heu trobat?

Quina nota us posaríeu?